

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KARL-FRANZENS-UNIVERSITÄT GRAZ
UNIVERSITY OF GRAZ

QUALIMENTARY

IMPLEMENTATION OF QUALITY DEVELOPMENT PROCESSES
IN EARLY EDUCATION AND CARE INSTITUTIONS

Projektbeszámoló

Eva Pölzl-Stefanec, Mailina Petritsch és Catherine Walter-Laager

Projektben részt vettek:**Universität Graz**

Institut für Pädagogische
Professionalisierung
Elementarpädagogik
Strassoldogasse 10/I, 8010 Graz
Austria
www.uni-graz.at

Società cooperativa sociale Sumo

Via Milano, 50 30172 Mestre
Italy
<https://www.sumonline.it/wordpress/>

Pedagoski Institut

Gerbičeva 62, SI-1000 Ljubljana
Slovenia
<https://www.pei.si/en/educational-research-institute/>

**APEI - Associação de Profissionais de
Educação de Infância**

Bairro da Liberdade
Lote 9 – Loja 14, Piso 0
1070-023 Lisboa
Portugal
<http://apei.pt/>

University of Pécs - Pécsi

Tudományegyetem
H-7622 PÉCS, VASVÁRI PÁL UTCA 4.
Hungary
<https://international.pte.hu/>

Stadt Offenbach am Main

Eigenbetrieb Kindertagesstätten EKO
Berliner Straße 100
63065 Offenbach
www.offenbach.de

Az Európai Bizottság támogatása a kiadvány elkészítéséhez nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely csak a szerzők véleményét tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé a kiadványban található információk bármilyen felhasználásáért.

PEDAGÓGIKI INTÉZSÉNY

UNIVERSITÄT GRAZ
UNIVERSITY OF GRAZ

apei Associação
de Profissionais
de Educação de Infância

eKo
Entwicklungsorientiert
für Kinder in Ofterbach

Tartalomjegyzék

Előszó	Fehler! Textmarke nicht definiert.
1. Bevezetés	Fehler! Textmarke nicht definiert.
2. Elméleti és gyakorlati háttér	Fehler! Textmarke nicht definiert.
3. Projekt fázisai és céljai	10
3.1 IO 1 – Szükségletelemzés(2019 szeptember – 2020 január).....	10
3.1.1 Kérdőív	11
3.1.2 Megfigyelés (külső személy által) (GraziAS).....	14
3.2 IO 2 – Modultréning (2020 február – 2021 március).....	19
3.3 IO 3 – Digitális önértékelési eszköz (2021 március – 2021 augusztus).....	21
3.3.1 Önértékelés.....	Fehler! Textmarke nicht definiert.
3.3.2 Második megfigyelés (külső személyek).....	25
4. Következtetések	Fehler! Textmarke nicht definiert.
5. Irodalom	Fehler! Textmarke nicht definiert.

ELŐSZÓ

A kisgyermekkorú nevelés minősége összetett és különböző szempontokból szemlélhető. Általánosságban a nevelés minőségét azokhoz a fejlődési igényekhez kell mérni, amelyek az élet első hat évében a gyermekekre jellemzőek (Wertfein & Mayer, 2018). Nemzetközi szinten - különösen az angol-amerikai térségben - évek óta erőteljes kutatási erőfeszítések történtek az interakció minőségének biztosítása céljából a koragyermekkorú nevelés és gondozás (ECEC) környezetében: A releváns tanulmányok eredményei azt mutatják, hogy a gyermekek és a nevelők közti magas színvonalú interakciók pozitív módon befolyásolják a kisgyermek fejlődését és jólétét (pl. NICHD; CQC; ECDE; EPPE; NCCSS; NUBBEK; BiKS).

Az elmúlt két évtizedben jelentős beruházások történtek az EU-n belüli gyermeknevelési és gondozási intézmények bővítésében. Ennek eredményeként erőteljesen jelentkezett a szakképzett munkaerő hiánya, és helyenként megnövekedett a képzettséggel nem rendelkező vagy nem megfelelő végzettségű nevelők száma. Sok ország küzd azért, hogy biztosítani tudják a szükséges nevelést és képzést. Hiányzik a képzéshez szükséges infrastruktúra (beleértve a gyakorlóhelyeket is), nincs elég jól képzett kisgyermeknevelő, és bizonyos mértékig nincs elegendő pénzügyi forrás az oktatás és a továbbképzés finanszírozásához. Ez komoly probléma, mert számos tanulmányból derül ki, hogy az intézményben folytatott munka minősége összefüggésben van azzal, hogy a nevelők milyen színvonalú oktatásban és képzésben részesültek, továbbá a gyermekek számára akkor jár hosszú távú előnyökkel az iskoláskor előtti intézményes nevelés, ha az jó minőségű volt.

Mint sok területen, a kisgyermekkorú nevelésben is a munkahelyi viszonyok gyors változásai jellemzőek. Ennek megfelelően, amint azt Mertens (1989) kijelentette, hogy az oktatási és képzési koncepciókat úgy kell megtervezni, hogy a jövőt közben szem előtt tartjuk, hiszen különben elavulnak. A 21. században lehetetlen elkerülni a digitalizálást, amely jelentős előre lépésen ment keresztül a COVID 19 helyzete miatt, különösen az oktatás területén. A digitális oktatóegységek előnye, hogy időtől és helytől függetlenül használhatók.

A pályázat során két éven át (2019 szeptembere és 2021 augusztusa) tudtunk az iskoláskor előtti nevelés minőségi tényezőire koncentrálni - különösen az interakciók minőségére - egy igényalapú online továbbképzési fejlesztése során kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok számára, amely több szakaszból áll.

A képzési koncepció kidolgozása, tesztelése és értékelése biztosítja, hogy az akadémiai normák beépüljenek a kora gyermekkorú intézményeiben dolgozó szakemberek gyakorlatába Európában helyi, regionális és nemzetközi szinten. Az értékelt kiegészítő oktatási modulok rugalmasan és sokféleképpen használhatók (alap-, tovább- és továbbképzésben, valamint szakmai oktatási tanácsadásban egyaránt).

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani minden projektpartnernek Németországban, Magyarországon, Szlovéniában, Olaszországban és Portugáliában a kiváló nemzetközi együttműködésért.

Ass.-Prof. Dr. Eva Pözl-Stefanec, Mailina Petritsch, MA., Univ.-Prof. Dr. Catherine Walter-Laager
University of Graz, Consortium Administration

1. BEVEZETÉS

Több mint 10 éve növekszik azoknak a beruházásoknak a száma, amelyek a bölcsődei és óvodai férőhelyek bővítését szolgálják - egyre több gyermek jár ezekbe az intézményekbe Európában, és szinte mindannyian egész napos formában (OECD, 2017). Ezt a fokozott bővülést a minőségről folytatott vita követte. Az oktatáspolitikai döntéshozók a kisgyermekkorú nevelési szektor fejlesztését szorgalmazzák abban a reményben, hogy ez hozzájárul az esélyegyenlőség erősítéséhez és a nevelés és oktatás egyenlőbbé tételéhez (Stamm & Edelmann, 2010).

A hangsúly egyre inkább a nevelők munkájára és szakmaiságának elősegítésére irányul. A professzionalizáció sokrétű kifejezés. Megkülönböztetünk formális, cselekvésalapú és indikátor-alapú professzionalizációt (Nittel, 2011; Terhart, 2011; Smidt & Burkhardt, 2018; Smidt és mtsai, 2018). A projekt megteremti a kapcsolatot a nevelők professzionalizálása céljából egy megfelelő és egyénre szabott továbbképzési koncepció, a minőségbiztosítás, valamint az interakció minőségének összefüggésében történő fejlesztése között.

Számos nemzetközi tanulmányból (pl. NICHD; CQC; ECDE; EPPE; NCCSS; NUBBEK; BiKS) ismert, hogy a jó minőségű környezetben élő gyerekek nagyobb valószínűséggel tapasztalják meg a pozitív nevelő - gyermek interakciókat és magasabb önszabályozási képességeket sikerül kifejlesztelniük. Ebben az összefüggésben a kisgyermekkorú nevelő pedagógusok szakmai intézkedései fontos mutatói annak, hogy a gyermekek jól érzik-e magukat a létesítményben, és hogy az intézmény látogatása elősegíti-e a gyermekek fejlődését. Ezért a projekt középpontjában a szakemberek tudása és készségei állnak.

Szükségletelemzés alapján meghatároztuk, hogy a nevelők mit tudnak az intézményi nevelés minőségéről, különös tekintettel az interakció minőségéről az intézmény nevelési és gondozási környezetében, és milyen továbbképzési igényeik vannak ezzel kapcsolatban (N = 517). Az interakciós mérések minőségét 82, a kora gyermekkorú nevelés területén dolgozó pedagógussal végeztük el Németországban, Ausztriában, Magyarországon, Szlovéniában, Olaszországban és Portugáliában. A jelenlegi állapotmeghatározás alapján egy rugalmas képzési programot terveztünk, teszteltünk és értékeltünk digitális komponensekkel. Ennek alapján a nevelők felépítették egyéni képzési tervüket az interakció minőségének fejlesztésére fókuszálva. A képzési program vegyes tanulási részekből (50%), csoportos (30%) és egyéni fejlesztésekből (20%) állt. Az egyéni és a csoportos tanulási alkalmak egyaránt online zajlottak. A COVID 19 járvány 2020 tavaszán történt kitörése miatt ennek az volt az előnye, hogy a projektet időben megvalósíthattuk, de az is, hogy a képzésen való részvétel idő- és erőforrás-megtakarítást jelentett a részt vevők számára. A képzés során további két, az interakció minőségét értékelő mérést terveztünk. A második interakciós mérést azonban a COVID-19 világjárvány miatt Németországban, Ausztriában, Magyarországon, Szlovéniában és Portugáliában egyéni online coachinggal követte, nem jelenléti formában valósult meg. Az egyes országok COVID-19 járványából eredő szabályozása nem tette lehetővé, hogy az értékelők külső látogatóként lépjenek be az intézményekbe.

2021 tavaszán vagy nyár elején azonban lehetőség nyílt további mérések elvégzésére valamennyi résztvevő intézményében. Ezeket az eredményeket a helyszínen megvitatták és átbeszélték a mérést végzőkkel. A résztvevők egy tanulási naplót is vezettek, amelyet az online képzések befejezése után a helyszínen értékelték a látogatókkal.

A képzési koncepció kidolgozása, tesztelése és értékelése biztosítja, hogy az akadémiai normákat beépítik a nevelők gyakorlatába Európában helyi, regionális és nemzetközi szinten. A kiegészítő oktatási modulok rugalmasan és sokféleképpen használhatók (mind alap-, tovább- és továbbképzésben, mind szakmai oktatási tanácsadásban).

PEDAGÓŠKI INŠTITUT

UNIVERSITÄT GRAZ
UNIVERSITY OF GRAZ

apei Associação
de Profissionais
de Educação de Infância

A projekt harmadik szakaszában a kísérleti képzési program értékelésének eredményeiből digitális eszköz készült, amely hozzájárult a pedagógusok interakciós minőségének értékeléséhez és az önértékelésükhöz. A jövőben ezt használják kiindulópontként és a további minőségfejlesztési folyamatok lezárásaként. Az egyszerű és magától értetődő megközelítés lehetővé teszi, hogy a helyszínen maguk végezzék el a szakmai minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatokat.

A projektpartnerek konzorciuma tapasztalt intézmények hálózatából áll, amelyek együtt és külön is rendelkeznek elégséges kapacitással, szakértelemmel, tapasztalattal és hozzáféréssel a minőségi fejlesztési folyamatok gyakorlati lebonyolításához. Ez lehetővé tette a projekt időben történő kivitelezését még a COVID 19 járvány ellenére is.

2. ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI HÁTTÉR

Az intézményes kisgyermekkorai nevelés és gondozás jelentősége évek óta folyamatosan növekszik az európai tagállamokban. Ennek megfelelően az elmúlt években az EU és az összes EU-tagállam erőfeszítéseket tett a koragyermekkorai nevelési és gondozási szektor férőhely kapacitásának bővítésére (Moser et al.). A nevelők képzési szintje Európában változó. Európa-szerte kibővítették, megszilárdították és megreformálták a gyermeknevelési és -gondozási intézmények különböző rendszereit. Oberhuemer és mtsai tanulmánya (2010) 27 európai ország szakembereinek nevelési és képzési helyzetét kutatta. Ez a tanulmány azt mutatja, hogy az európai országok nevelői különböző alapképzésen mennek keresztül, és hogy a területen történő továbbképzésnek különböző rendszerek adnak keretet. A kisgyermekkorai szektor integrálása az oktatási rendszerbe eltérő.

A projekt elméleti irányvonala azon a tényen alapul, hogy a professzionalizálódási folyamat részeként a kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok képesek pedagógiai cselekvésre, másrészt pedig, hogy a professzionalizáció feltételezi a keretfeltételek kialakítását, amelyek között ez a pedagógiai cselekvés lehetséges (von Hippel, 2011). A kisgyermekkor pedagógiájának elmélete, a tantárgyak és a tevékenységi területek modulálásának előnye egyrészt az, hogy erősebb gyakorlati referenciát hoz létre a szakmai cselekvés és az elméleti referenciák kapcsán. Másrészt ez lehetővé teszi a nevelők továbbképzésének nemzetközi összekapcsolhatóságát és átjárhatóságát (Viernickel, 2007).

Az elmúlt években európai szinten kiemelték a szakemberek fontosságát a kisgyermekkorai nevelésben. Azóta a minőségbiztosítás és fejlődés tényezői egyre inkább a koragyermekkorai nevelés és kutatás középpontjába kerültek (Bennett & Tayler, 2006, Tietze et al., 2013, Viernickel et al., 2016). A kisgyermekkorai gondozás és nevelés területén általánosan elfogadottá vált, hogy a minőségi szempontok sikeres megvalósítása az egész szervezetet magában foglalja. Ebből a szempontból a képzési kezdeményezések akkor a leghatékonyabbak, ha egy intézmény teljes csapatára irányulnak (Tietze et al., 2013). Annak érdekében, hogy a minőségi fejlődés hosszú távon megfelelő szervezeti kultúrában jelenjen meg, és az elméleti és szervezeti reflexió folyamatos és szakmailag megtervezett módszertani eszközöként használható legyen, szakmailag átgondolt kezdeményezések szükségesek, amelyekhez a kollektíva tagjai egyénileg és csoportosan csatlakozhatnak (Merchel, 2013).

Az értékelés és a megvalósítás folyamatos váltogatása révén gyakorlati minőségfejlesztési folyamat valósítható meg a kisgyermekkorai nevelési és gondozási intézményekben, és hosszú távon garantálni lehet az elmélet és a gyakorlat optimális átadását. Az EU-ban különböző nemzeti gyermeknevelési és -gondozási rendszerek léteznek. A legnagyobb különbség az EU tagállamai között a koragyermekkorai nevelés és gondozás területén vannak. Ez vonatkozik mind a nevelők képesítésére, mind a gyermeknevelési és gondozási intézmények keretfeltételeire (Oberhuemer et al., 2010). Míg az elmúlt években a barcelonai célkitűzés miatt nőtt az óvodai férőhelyek száma a nyugati országokban, a kelet-európai országokban csökkent az intézményekben a férőhelyek száma a csecsemők és kisgyermek nevelése és gondozása területén. A szakszerűsítés, a minőségbiztosítás és a fejlesztés iránti elkötelezettség azonban az európai tagállamokban részt vevő valamennyi szakember fő közös jellemzőjének tekinthető (uo., 2017).

Van néhány olyan projekt a koragyermekkorai nevelés területén, amelyekben szakemberek számára készített képzési és továbbképzési modulokat terveztek, hajtottak végre és értékelték (Wertfein, Wirts & Wildgruber, 2015; Beckerle, Kucharz & Mackowiak, 2012; Nentwig-Gesemann, Fröhlich -Gildhoff és Pietsch, 2011). A jelen projektet a szükségletek felmérésének különböző szintjei, a modulsorok, valamint a digitális önértékelési és értékelési eszköz különbözteti meg a meglévő projektektől. Az innovatív digitális elemek, valamint az idő- és helyfüggetlen alkalmazás lehetősége miatt nemzetközileg is megvalósítható. Mivel sok országban a szakemberek ideje korlátozott - többek között

a szakképzett munkaerő hiánya miatt -, a minőségfejlesztési folyamat azzal az előnnyel is jár, hogy a szakemberek rugalmasan és önállóan tudják továbbképezni magukat.

A választott tartalmi fókusz szintén nagyon aktuális: egy kvantitatív bővülési fázist követően számos ország most a minőségfejlesztésre koncentrál. Különösen az interakció minősége kulcsfontosságú kérdés, mivel jelentősen befolyásolja a gyermekek fejlődését. Fukkink & Lont (2007) azt tapasztalták, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szakemberek egyénre szabottabban reagálnak a gyermekek igényeire, empatikusabbak és elkötelezettebbek a gyermekekkel folytatott interakcióikban, mint az alacsonyabb végzettségű szakemberek. Az 1980 és 2005 közötti 17 intervenció tanulmány meta-elemzésében azt találták, hogy a továbbképzés elvégzése befolyásolta a részt vevő pedagógusok tudását, hozzáállását és viselkedését. Werner és mtsai. (2016) 16 olyan tanulmányt elemeztek, amelyek a pedagógus-gyermek interakcióra összpontosítottak. Megerősítő hatásokat találtak a pedagógusok viselkedésével összefüggésben, ami viszont kapcsolatban áll a csoport viselkedésére vonatkozó minőségi mutatókkal is. A nevelés minőségére összpontosító tanulmányok eredményei szintén összefüggést mutattak a szakemberek képzettségi szintje és a szervezett interakciók között. (Pianta és mtsai, 2020; Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B., 2009). A különféle, kifejezetten a nevelőkre összpontosító továbbképzési formákat ígéretesnek tekintik; fontos hozzájárulást jelentenek az oktatási szakemberek professzionalizálásához (Buschle & König, 2018).

Az oktatási, képzési és továbbképzési programok központi szerepet játszanak, mert az attitűdök fejlesztését, a jelenlegi ismeretek átadását, a gyakorlati készségek gyakorlását és a reflexiós folyamatok tudatosítását eredményezik. A pedagógusok képzése a formális oktatási rendszer részét alkotja, és Európában az iskolai oktatástól az alapképzésig, a különféle mesterképzési programokig terjed. A továbbképzéseken való részvétel azonban többnyire az önkéntesség elvén alapszik (Buschle & Friedrich, 2020a; Oberhuemer et al., 2010). Tény, hogy a továbbképzéseken való részvétel hatással van a pedagógiai magatartásra.

A távoktatás aránya az 1960-as évek óta növekszik a felnőttoktatásban, és az 1980-as évek óta különböző szakaszokban fejlődött (Zawacki-Richter & Naidu, 2016). Ennek megfelelően az e-learning ajánlatoknak nagy hagyománya van, és a tanulási és oktatási kultúra szerves részévé váltak (Knauf, 2020). Számos tanulmányban (például: Doo és mtsai, 2020; Naidu, 2020; Zawacki-Richter és Naidu, 2016) megkérdezték a résztvevőket a különféle online formátumok értékeléséről. A téma területén készült tanulmányok (Askov et al., 2003; Drummond, 2011) azt mutatják, hogy az online tanítás ugyanolyan hatékonynak bizonyult, mint a jelenléti, de a jelenlegi tendencia egyre inkább az online interaktív tanulás irányába mutat (Zawacki-Richter és Naidu, 2016). A közép-európai pedagógusok célcsoportját eddig kevésbé találták meg továbbképzési ajánlatok e-tanulás és digitális kínálat formájában (Brandt és mtsai, 2018; Buschle és Friedrich, 2020b).

A német ajkú országokban hiányoznak a konkrét adatok arról, hogy a kisgyermekkorú nevelésben dolgozók a virtuális oktatási és tanulási kínálatokat kihasználják-e, és nincs elegendő áttekintés az összes továbbképzési kínálatról sem (Buschle & König, 2018). A különféle adatbázisok (FIS Bildung adatbázis, német oktatószerverek és a továbbképzési szolgáltatók honlapjai) célzott keresése feltárta, hogy számos díjköteles és ingyenes online továbbképzési tanfolyamot kínálnak oktatási szakemberek, de ezek alig láthatók a kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok számára.

Az online képzésnek számos előnye van, mivel az érdekes, vonzó és gyakorlati online képzések pozitív hatással vannak a részvétel különböző szakaszaira (Salmon et al., 2015). Tanulmányok eredményei azt is kimutatták, hogy a célkitűzés, az időgazdálkodás és a saját szakmai gyakorlathoz szorosan kapcsolódó ismeretek pozitív hatással vannak az online képzésben való részvételre (Doo és mtsai, 2020). A gyermeknevelési és gondozási intézmények számára az online képzés hatékony módja a képzéshez

PEDAGOGSKI INŠTITUT

UNIVERSITÄT GRAZ
UNIVERSITY OF GRAZ

apei Associação
de Profissionais
de Educação de Infância

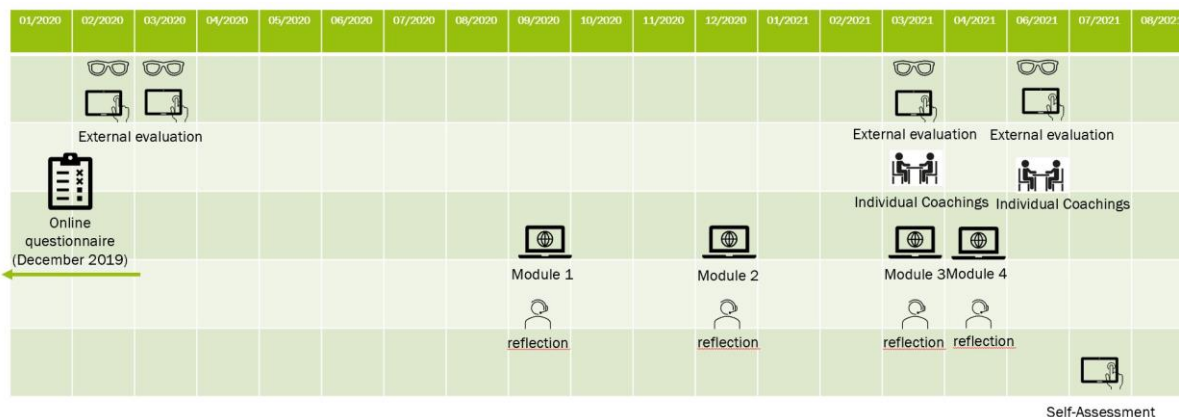

való hozzáférés maximalizálása, a költségek korlátozása mellett (Reeves & Li, 2012; Stone-MacDonald & Douglass, 2015). Különösen azokban az országokban, ahol az oktatás alacsony szintű, és nagy a szakképzett munkaerő hiánya - például Ausztriában - a magas színvonalú online továbbképzés hozzájárulhat az nevelők professzionalizálásához¹.

¹Cf. also: Pölzl - Stefanec, E. (2021). Challenges and barriers to Austrian early childhood educators' participation in online professional development programmes. In: British Journal of Educational Technology. DOI: 10.1111/bjet.13124.

3. A PROJEKT FÁZISAI ÉS CÉLJAI

A "Qualimentary - Implementing quality development processes in early childhood and care facilities" című projekt 24 hónapig tartott és három fázisból állt.

1. ábra Projektszakaszok-saját illusztráció

A projekt kezdetén szükségletelemzés alapján konstruktívan kiválasztottuk a gyakorlatra vonatkozó hatékony minőségbiztosítási kezdeményezéseket, azokat amelyek transznacionális szempontból a kutatás jelenlegi helyzete alapján jelentősnek tekinthetők. Az szükségletelemzés alapján egy második szakaszban moduláris továbbképzés következett a gyermeknevelési és gondozási intézmények vezetői és nevelői számára, amely 20 modult tartalmazott hangsúlyosan az interakció minősége témakörben, amelyeket az online reflexió körökben és egyéni coaching keretében dolgoztunk fel a kisgyermeknevelőkkel.

A képzést a projekt partnerországainak oktatói hajtották végre, figyelembe véve a projekt partnereinek nemzeti és kulturális sajátosságait. A moduláris képzés hatásait folyamatos formatív értékelés útján követték nyomon.

Végül digitális önértékelési és értékelési eszközt fejlesztettünk ki és teszteltünk. Az egyes projektfázisokat az alábbiakban részletesen ismertetjük.

3.1 IO 1 – Szükségletelemzés (2019 szeptember– 2020 január)

Nemzetközi tanulmányok eredményei azt mutatják, hogy a gyermekek csak akkor részesülhetnek az óvodába vagy bölcsődébe járás előnyeiből, ha a nevelési munka és különösen a létesítményekben folytatott interakciók jó minőségűek. A közelmúltban egyre több olyan tanulmány jelent meg, amelyek pozitív összefüggést mutattak az általános képzési minőség és a szakemberek és a gyermekek közötti interakciók kialakítása között (Wertfein, Wirts & Wildgruber, 2015). A nevelési munka minősége a különböző minőségi dimenziók megkülönböztetésével jobban körül írható. A strukturális és az orientációs minőség, az eredmény- és folyamatminőség minőségi dimenziói, az interakció minőségével együtt (a folyamat minőségének részeként) jelen vannak az akadémia kontextusban, és jó kiindulópontot jelentenek az szükségletek elemzéséhez és az IO1-hez. Első lépésben eszközöket fejlesztettünk ki a szakemberek interakció minőségével kapcsolatos ismereteinek felmérésére.

További lépésként szükség volt arra, hogy az adott projekt országaiból legalább egy személyt kiképezzünk az eszközök használatára. A képzés online volt, az érintett projektpartnerekkel konzultálva

zajlott. A tényleges oktatási minőség felméréséhez ez a képzés elengedhetetlen, mivel lehetővé teszi az eredmények megbízhatóságát és ez által a projekt országai közötti összehasonlíthatóságot.

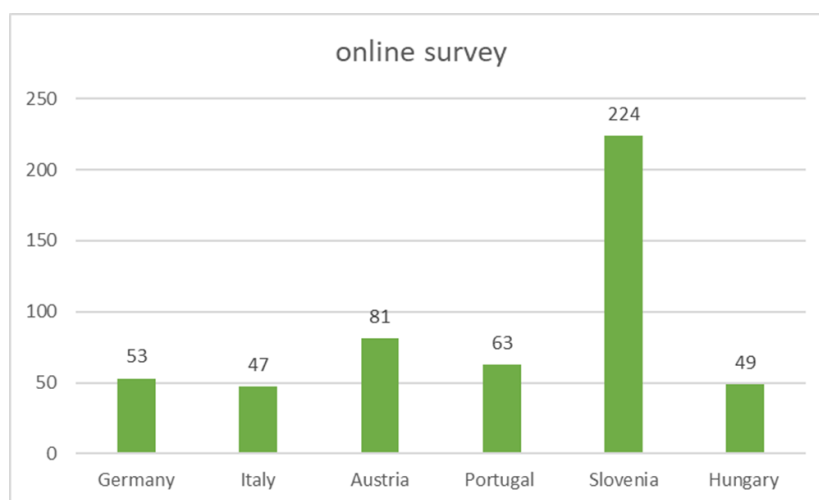
A képzés befejezése után 2019 decemberében és 2020 januárjában a projektben részt vevő országokban a feladatra kiképzett személyek elvégezték az szükségletek felmérését. Nevelők töltötték ki a szabványosított kérdőíveket (N = 517). A külső személyek, erre kiképzett személyek megfigyelték az interakció minőségét az adott intézményekben, és az adott kritériumok alapján értékelték mindezt. A képzési modulok konkrét tartalmát két különböző szempontból vizsgálták. Olyan adatokat gyűjtöttek, amelyek feltárták a nevelés minőségének objektív jelenlegi állapotát az adott partnerország koragyermekkorai nevelési intézményeiben. A felmérések eredményeit közösen értékelték; egy országspecifikus értékelésnek kevés értelme van a megfigyelések adatértékelésében szereplő kis minta miatt, majd a kérdőív adatait országspecifikusan elemezték. Ezen a ponton egyrészt rendelkezésre álltak eredmények a pedagógusok interakcióinak minőségével és minőségfejlesztési folyamataival kapcsolatban (N = 517), másrészt pedig az interakciós mérések eredményei adottak voltak az egyes országokban (Ausztria, Németország, Magyarország, Szlovénia, Olaszország és Portugália, N = 82).

A szakemberek speciális továbbképzési és képzési szükségletét a két felmérés kidolgozott eredményei alapján vezetjük le. A szakemberek képzési igényei ebben a projektjelentésben írásban szerepelnek, és nyilvánosan hozzáférhetőek az érdeklődők, különösen az európai tagállamok a témában érdekelt szakemberei számára (a projekt honlapján² levő beszámolóban).

Az összes projektpartnerrel együtt 2019 őszén kidolgoztunk és teszteltünk egy kérdőívet a nevelők képzési igényeiről az interakció minőségének témaköreiben, és végül az online kérdőívet 2019 decemberétől 2020 márciusáig elkészítettük.

A kérdőívben összesen 1457 nevelő töltötte ki Ausztriából, Németországból, Magyarországról, Olaszországból, Portugáliából és Szlovéniából. A kitöltött felmérés eredményeként 517 teljesen kitöltött adatsor készült. 507 nő, nyolc férfi és két olyan ember, aki úgy érzi, hogy a harmadik nemhez tartozik. Különösen magas volt a szlovén válaszadási arány, 224 kitöltött kérdőívvel. A kérdőív résztvevői átlagosan 15 éve dolgoztak az iskoláskor előtti nevelési intézményekben, átlagosan 41 évesek voltak.

3.1.1 Kérdőív

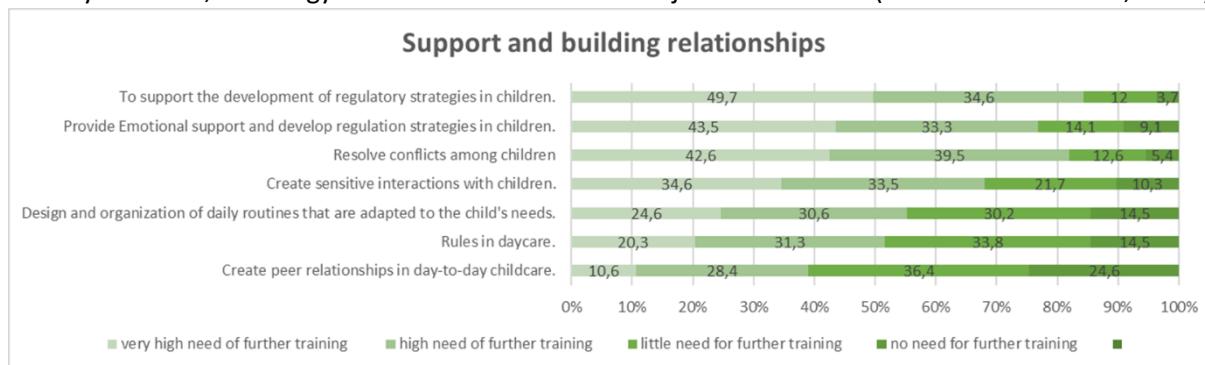

2.ábra Minta – kérdőív - saját illusztráció

² <https://qualimentary.uni-graz.at/de/oer-publications/>

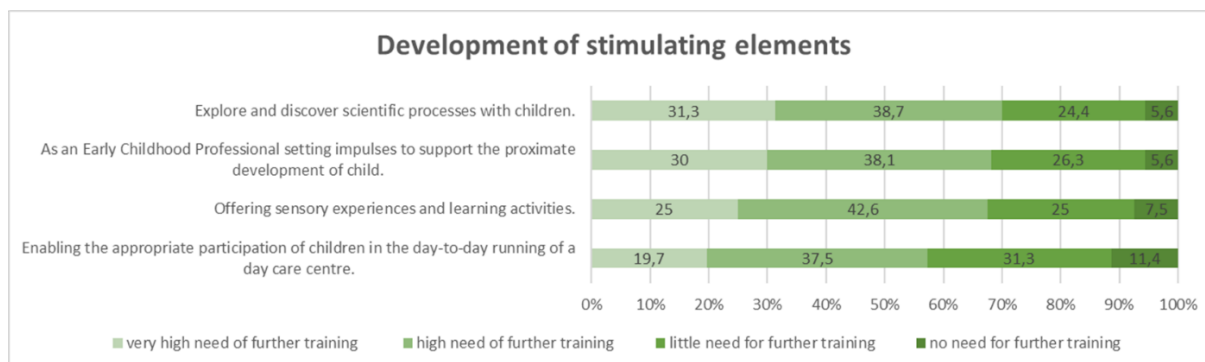
Az online kérdőívet három tematikus blokkra osztottuk: kapcsolatok támogatása és kiépítése, fejlesztési és motivációs komponens, valamint a gyermekekkel folytatott kommunikáció és nyelvhasználat. A kérdőív zárt és részben nyitott kérdéseket tartalmazott, utóbbit az adott nemzeti nyelvről németre vagy angolra fordítottuk az értékelés céljából.

A megkérdezett kisgyermeknevelők 84% -a (n = 434) nagyon magas és magas igényt adott meg az „Az érzelmszabályozási stratégiák támogatása gyermekeknél” témában folytatott továbbképzésre. Az érzelmszabályozási stratégiák hozzájárulnak a gyermekek saját érzéseinek és érzelmeinek szabályozásához, ami a gyermekek számára fontos fejlesztési feladat (Kullik & Petermann, 2012).

3. sz. táblázat Kérdőív adatai: Kapcsolatok kialakítása és támogatása – saját illusztráció

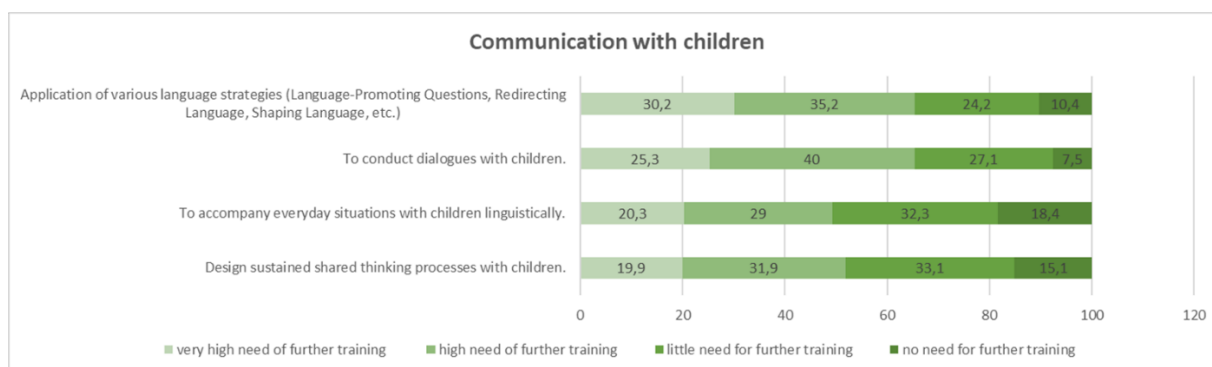
A megkérdezett szakemberek majdnem ugyanolyan magas százalékban 82% (n = 424) fejezték ki nagyon magas és magas igényüket a "gyermekek közötti konfliktusok kezelése" témájú továbbképzés iránt. A viták és konfliktusok a társadalmi élet részét képezik; a kisgyermekkorú nevelés keretében nem a konfliktusok elkerülése a cél, hanem annak megfelelő kezelése a gyermekekkel (Schneider & Wüstenberg). Csak alig minden negyedik válaszadó fejezte ki, hogy nincs szüksége további képzésre és oktatásra a mindennapi nevelési munkájában a fenti témakörben.

4 sz. ábra Kérdőív adat fejlesztési és motivációs komponens – saját illusztráció

A mindennapos nevelési tevékenységet úgy kell megtervezni, hogy minden gyermek fejlődését és képességeinek fejlesztését szolgálja, és a helyzetnek megfelelően egyénileg kell adaptálni a gyermekek igényeihez (Walter-Laager et al., 2018).

A válaszadók 69% -a (n = 357) nagyon magas és magas igényét fejezte ki a „tudományos folyamatok felfedezése és felfedeztetése gyermekekkel” című továbbképzés iránt. Hasonlóképpen 68%-uk (n = 352) nagyon magas és magas igényét jelezte a „gyermekek további fejlődésének szakmailag megalapozott motivációja” című továbbképzés iránt.

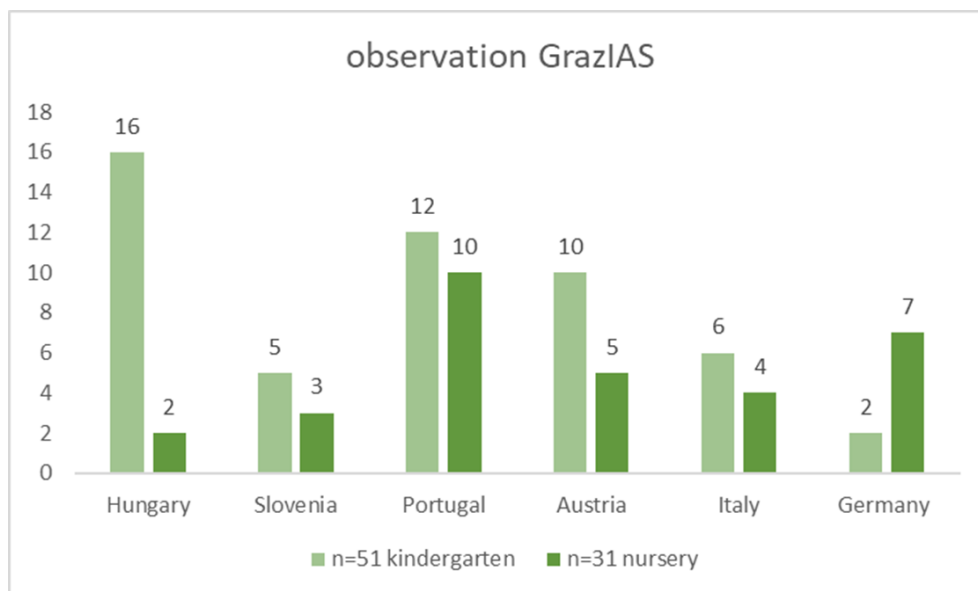
5.sz. táblázat Kérdőív adat: kommunikáció és nyelvhasználat gyerekekkel-saját illusztráció

A nyelvtanulás folyamata hosszú évek óta köztudottan különösen fontos területe a nevelésnek. Minden nevelő tisztában van azzal a ténnyel, hogy a gyermekeknek ösztönző nyelvi környezetre van szükségük, hogy differenciált szókincset tudjanak kifejleszteni, és optimálisan alakítsák iskolai végzettségüket és életútjukat.

A válaszadók 66% -a (n = 341) nagyon magas és magas igényt adott meg a „közös gondolkodási folyamatok megszervezése gyerekekkel” témájú továbbképzésre. 65% (n = 336) nagyon magas és magas igényt adott a "különbéféle nyelvi stratégiák alkalmazása" továbbképzésen való részvétel iránt.

3.1.2. Megfigyelés (külső személy által) (GraziAS)

A 2020 januárja és 2020 márciusa közötti időszakban a német, osztrák, magyar, szlovén, olasz és portugál bölcsődékben és óvodákban összesen 82 nevelőt figyeltek meg a GraziAS-digital (Graz Interaction) digitális eszközzel. A 82 megfigyelt személyből 63-an vettek részt az online képzésben, és a képzés befejezése után ismét megfigyeltük őket. Az első megfigyelési szakasz adatait az alábbiakban közöljük.

6. sz. ábra GraziAS adatok, minta – saját illusztráció

Összesen 31 óvodában és 51 bölcsődében dolgozó pedagógust figyeltek meg mindennapi nevelési munkájuk során 4-5 órán keresztül. A GraziAS szabványosított megfigyelő eszközt alkalmazták a pedagógusok és a gyermekek közötti interakció teljesítményének értékeléséhez. Az interakció minőségét a grazi interakciós skála tizenegy olyan jellemző alapján írja le, amelyek különböző fókuszterületekhez vannak hozzárendelve (Petritsch, Geißler & Pözl-Stefanec, 2019). Ezeket tanulmányokban meghatározták, videopéldákkal illusztrálták, és a szakmai közösség számára nyitott oktatási forrásként tették közzé (Walter-Laager, Pözl-Stefanec, Gimplinger & Mittischek, 2018; Walter-Laager, Pözl-Stefanec, Bachner, Rettenbacher, Vogt & Grassmann, 2018).

Következő táblázat szemlélteti azokat a megfigyelési szempontokat, amelyeket a GraziAS skála alkalmaz:

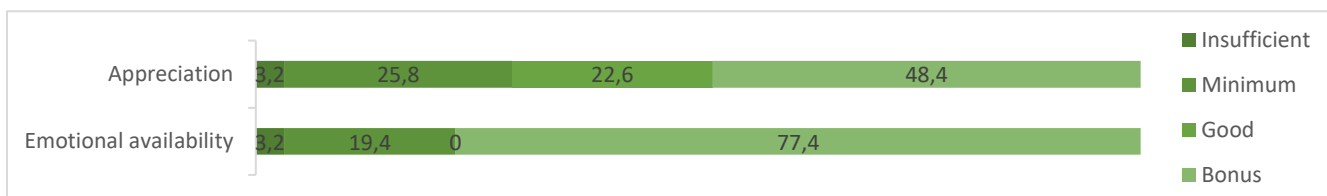
ENABLING PARTICIPATION	EXPERIENCING RELATIONSHIPS	COMMUNICATING IN A STIMULATING WAY
PROVIDING STIMULI	INTRODUCING RULES AND ADHERING TO THEM	DESIGNING LONG-LASTING INTERACTIONS WITH CHILDREN
INTERPRETING SIGNALS		EXPANDING CHILDREN'S VOCABULARY
SUPPORTING THE REGULATION OF EMOTIONS	SUPERVISING CONFLICTS	LANGUAGE-PROMOTING QUESTIONS
BEING PRESENT	CONSIDERING INDIVIDUAL NEEDS	SHAPING LANGUAGE

7. sz. GraziAS főbb megfigyelési szempontjai – saját illusztráció

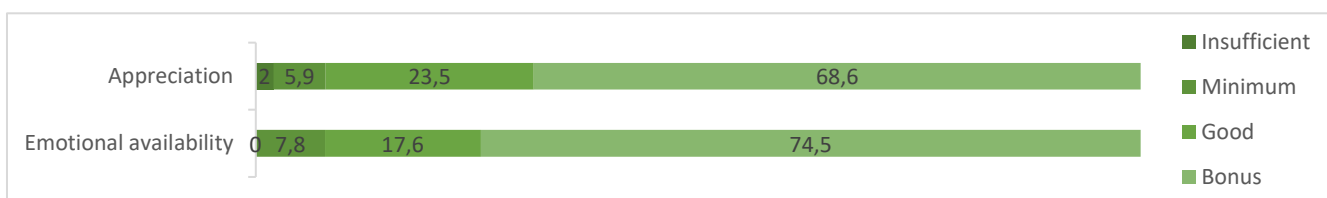
Az egyes jellemzők mindegyike két-hét szempontból áll, amelyeket az elégtelen minőségtől a minimálison át, majd a jó és végül a kiváló minőségig terjedő skálán belül mutatók segítségével fogalmazzuk meg (Pözl-Stefanec és mtsai, 2019).

A következő ábrák áttekintést adnak az elért értékek eloszlásáról³:

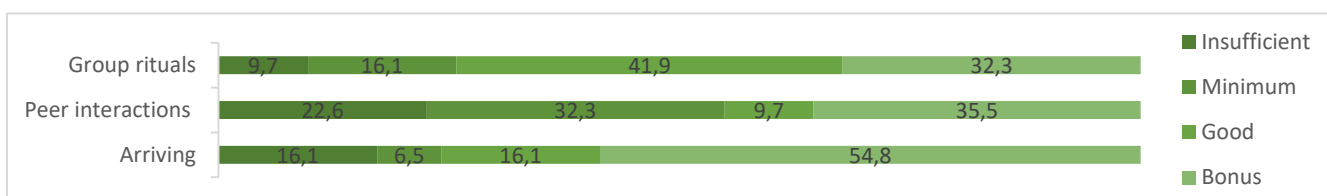
Jelen lenni – bölcsőde (N = 31)

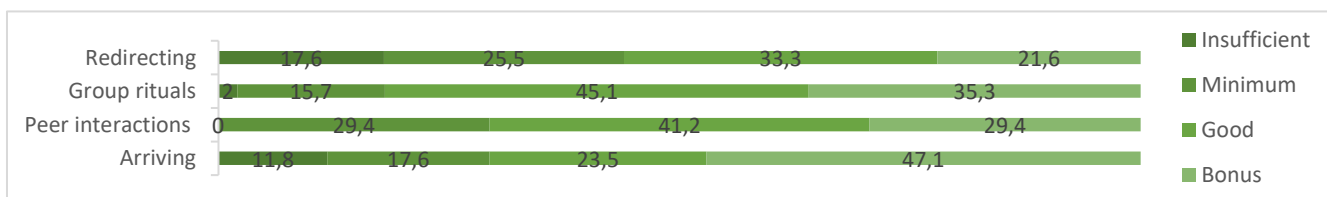
Jelen lenni – óvoda (N = 51)

Kapcsolatok megtapasztalása – bölcsőde (N = 31)

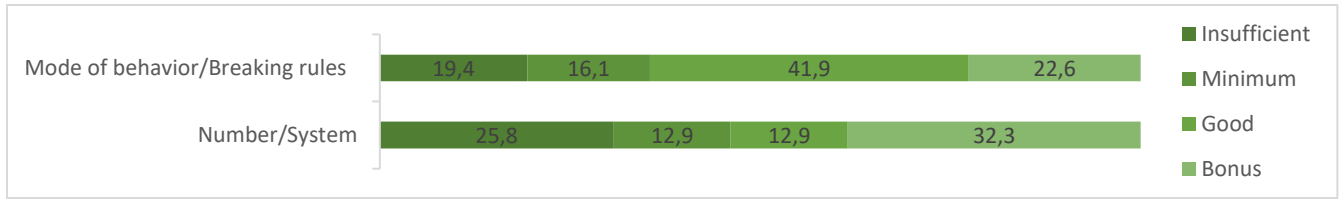

Kapcsolatok megtapasztalása – óvoda (N = 51)

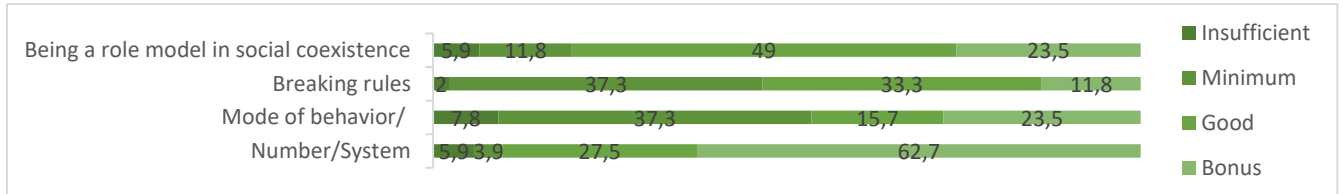

³a táblázatok adatai (%) -kokat adnak meg

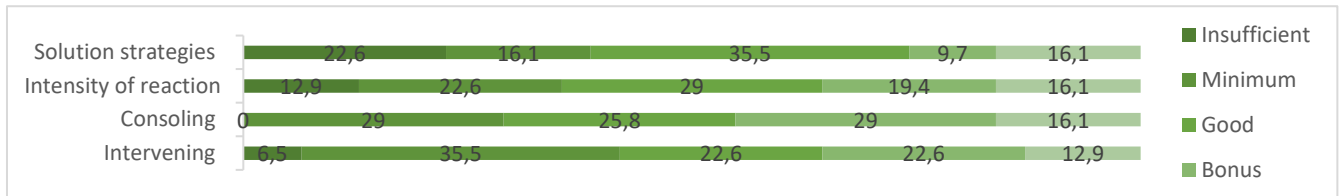
Szabályok bevezetése és betartatása – bölcsőde (N = 31)

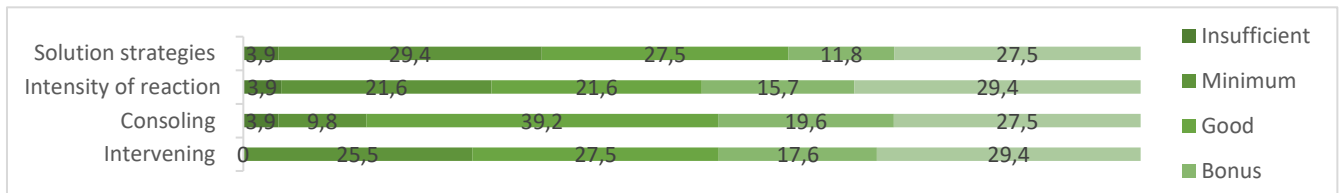
Szabályok bevezetése és betartatása – óvoda (N = 51)

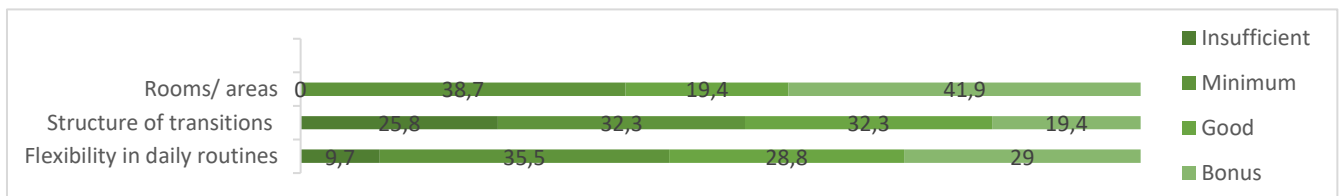
Konfliktusok kezelése – bölcsőde (N = 31)

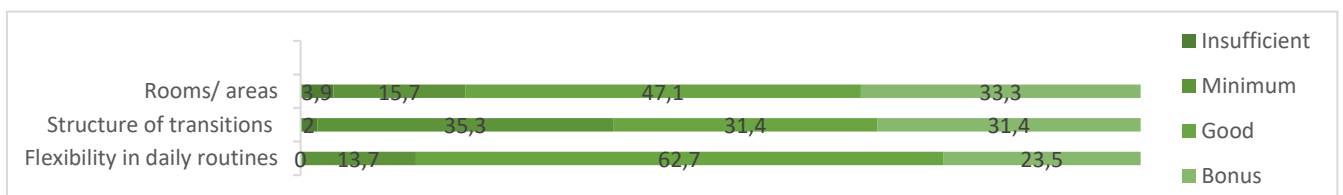
Konfliktusok kezelése – óvoda (N = 51)

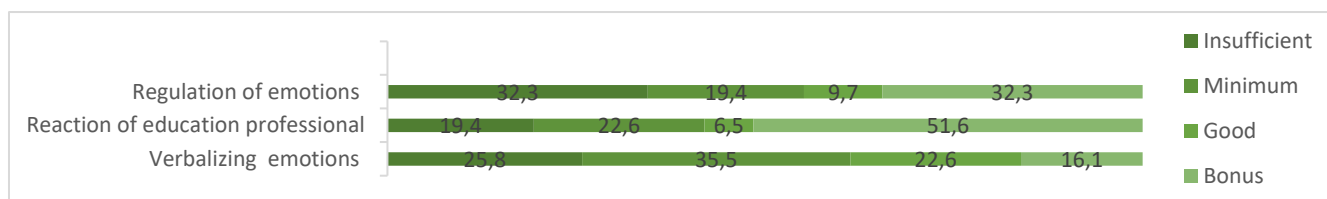
Egyéni szükségletek figyelembe vétele – bölcsőde (N = 31)

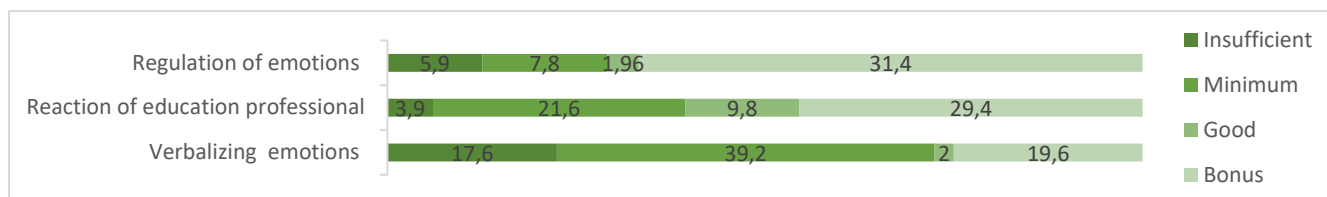
Egyéni szükségletek figyelembe vétele – óvoda (N = 51)

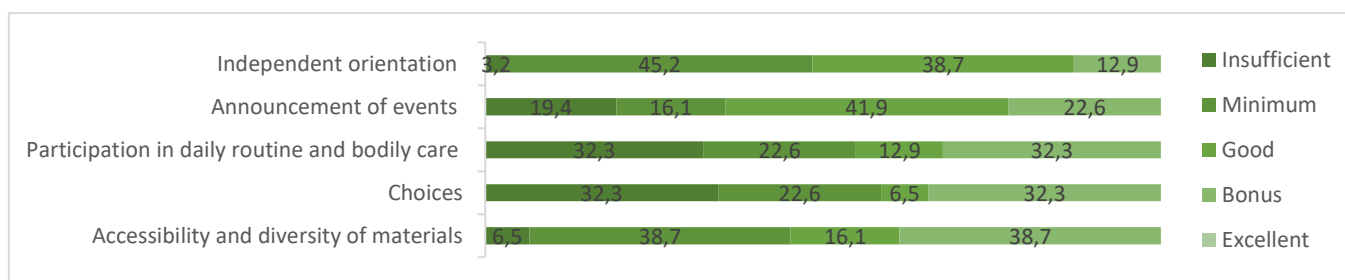
Érzelmi szabályozás támogatása - bölcsőde (N = 31)

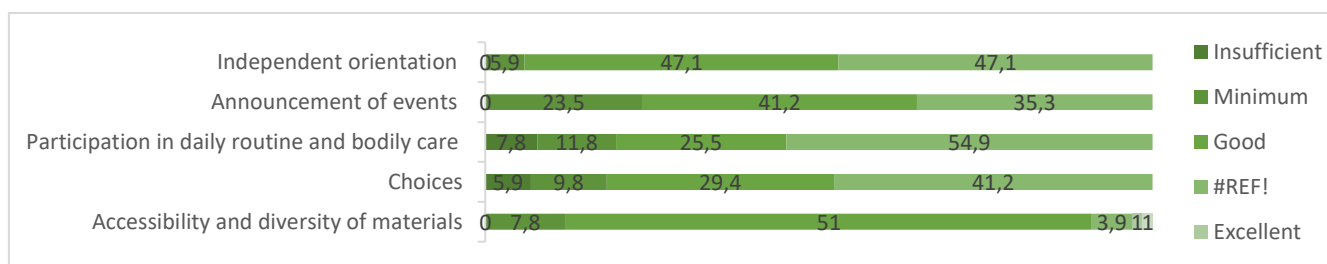
Érzelmi szabályozás támogatása – óvoda (N = 51)

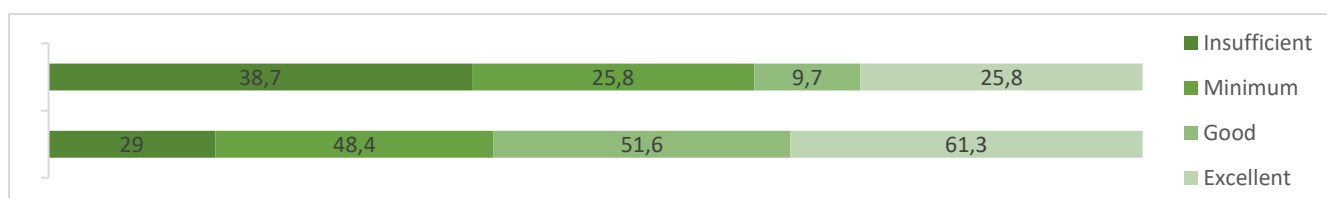
Részvétel lehetővé tétele – bölcsőde (N = 31)

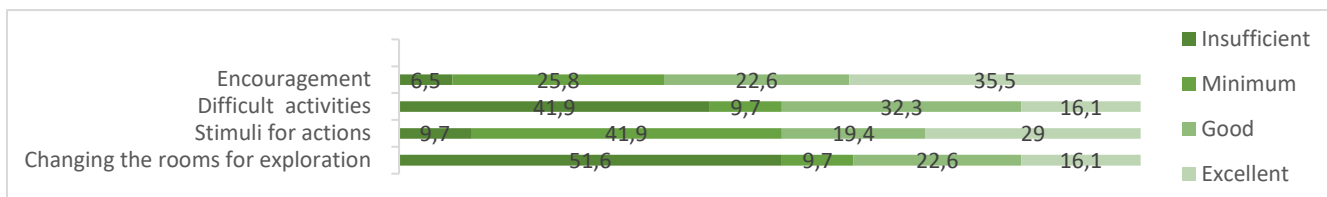
Részvétel lehetővé tétele – óvoda (N = 51)

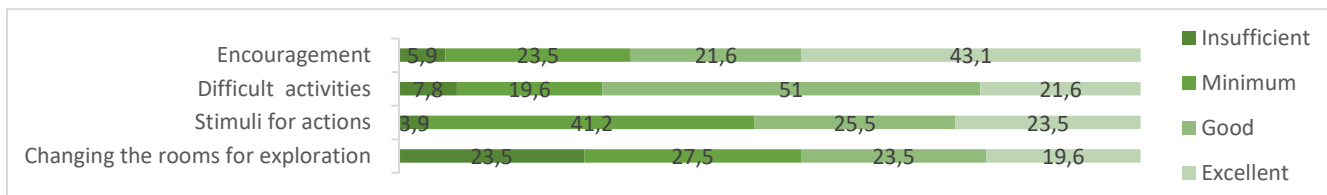
Érzéki meg tapasztalás lehetővé tétele – bölcsőde (N = 31)

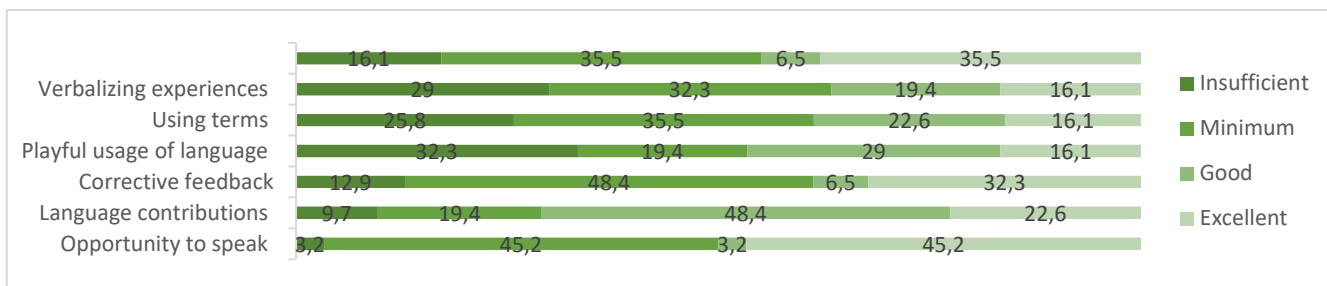
Ingerek biztosítása (verbális/nonverbális) – bölcsőde (N = 31)

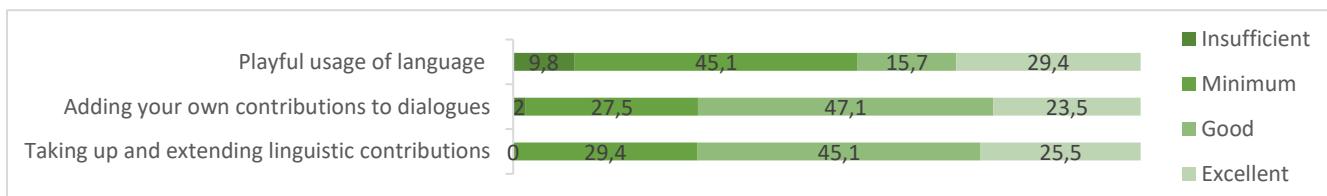
Ingerek biztosítása (verbális/nonverbális) – óvoda (N = 51)

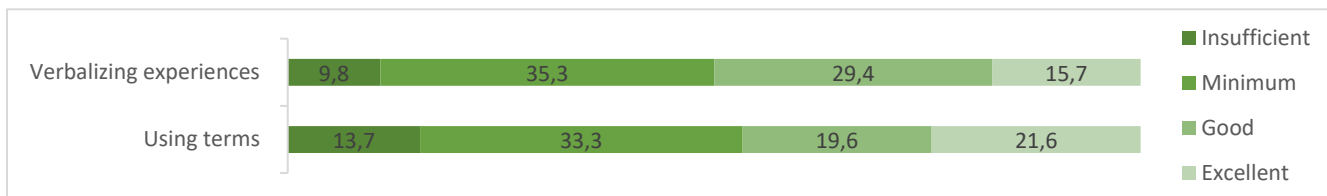
Ösztönző kommunikáció – bölcsőde (N = 31)

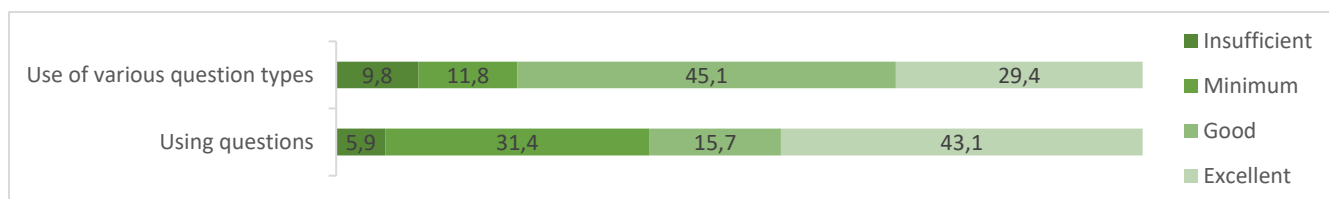
Hosszan tartó párbeszéd tervezése – óvoda (N = 51)

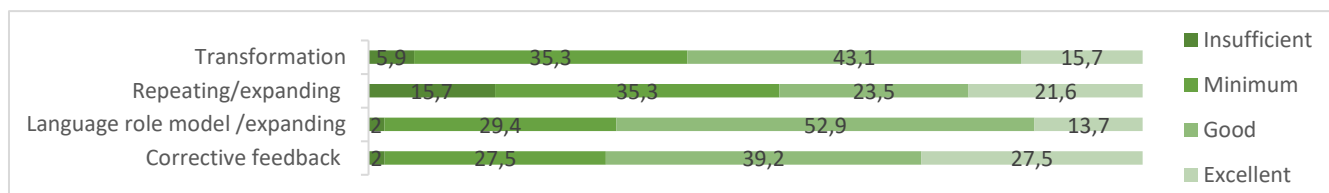
Tapasztaláson alapuló szókincsbővítés – óvoda (N = 51)

Nyelvhasználatot fejlesztő kérdések – óvoda (N = 51)

A nyelv formálása – óvoda (N = 51)

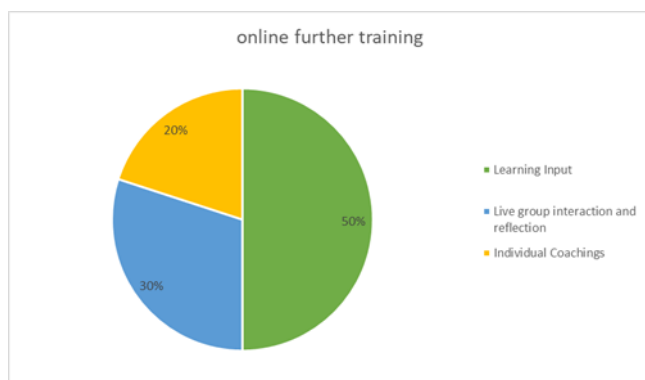

3.2 IO 2 – Modultréning (2020 február – 2021 március)

Az online oktatást a pedagógusok számára a GraziAS skálával elvégzett, a nevelő-gyermek interakció minőségét mutató mérés eredményein alapuló szükségletelemzést követően terveztük, fejlesztettük és valósítottuk meg. Az online továbbképzés célja, hogy lehetővé tegye a kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok számára a felnőtt-gyermek interakció egyéni fejlesztését és minőségének biztosítását.

A képzési program különféle tanulási inputokból (50%), csoportos interakciókból és reflexiókból (30%) és egyéni coachingból (20%) áll. Mind a különféle tanulási inputok, mind a csoportos foglalkozások online tartása, időt és erőforrásokat takarít meg a résztvevőknek. A képzési program előrehaladtával a résztvevő intézményekben két további megfigyelést végeztünk a GraziAS-szal, az eredményeket két egyéni coaching ülésen megvitatva és reflektálva az érintett kollégákkal. A képzési programon belüli folyamatos fejlesztés, tesztelés és értékelés biztosítja, hogy a nevelők helyi és nemzetközi szinten egyaránt a tudományos ismereteket figyelembe véve és ezeket betartva szervezzék meg tevékenységeiket. A továbbképzési modulok rugalmasan és változatosan alkalmazhatók (iskoláskor előtti intézményekben dolgozó nevelők, szakmai fejlődés, valamint oktatási tanácsadás).

Összesen 20 modult fejlesztettünk ki a kérdőív adatai alapján, modulonként két órás kurzusokkal. A modulok mellett a résztvevők összesen négy online, kétórás diskurzuson és a saját intézményeikben két egyéni coaching-foglalkozáson vettek részt.

Az összes képzési dokumentum lefordításra került a partnerországok számára⁴. A továbbképzést a projektben részt vevő országok szakemberei vezették (N= 8-10 fő csoport/ ország).

Részvétel lehetősége	Kapcsolatok megtapasztalása	Érzéki megtapasztalás lehetősége	Szabályok bevezetése és betartatása
Jelenlét	Stimulusok biztosítása	Egyéni szükségletek figyelembe vétele	Nyelvi együttgondolkodás
Konfliktusok kezelése	Érzelmi szabályozás támogatása	Nyelvi átirányítás	Matematikai szakszókincs kialakítása és bevezetése a mindennapokba
Ösztönző kommunikáció	Hosszan tartó párbeszéd tervezése gyerekekkel	Gyerekek szókincsének bővítése	Nyelvhasználatot fejlesztő kérdések
Nyelv formálása	Következő fejlődési zóna megismerése és a gyerekek támogatása ezek elérése érdekében	Alkalmazkodás határhelyzetek	Szocio-emocionális nevelés támogatása

Mindegyik modul hasonló felépítésű, és részletesen elolvasható a projekt honlapjának kézikönyvében (qualimentary.uni-graz.at).

Felépítés	Gyakorlat	Eszközök	Ráfordítandó idő
1. Bevezetés a témába	Gyakorlat/reflexió gyakorlat, mint bevezetés a témába	Reflexiók kérdések... ...	15 perc
2. Elméleti input	Elmélet megismerése	Szöveg olvasása, ppt, prezentáció	30 perc
3. Videófilm a gyakorlatból	Jó gyakorlat videófilmen	Referencia a videófilmen keresztül a gyakorlatra – film megtekintése adott feladattal... ...	15 perc
4. Videófilmen alapuló feladatok	Kidolgozása/kiegészítése a videófilm tartalmának	gondolattérkép táblázat, dokumentált tapasztalatcsere a kollégákkal ...	30 minutes

⁴ Cf. homepage: qualimentary.uni-graz.at, OER/Publications, Handbücher

5. Átvitel a gyakorlatba	A gyakorlati alkalmazást a "tanulási napló" rögzíti, és ez képezi a Skype találkozók tartalmának alapját.	Online beszélgetések (Skype találkozások alapja)	30 perc
---------------------------------	---	---	---------

A COVID-19 helyzet miatt az első egyéni coaching foglalkozásokat online tartottuk az egyes országokban. A második egyéni coaching foglalkozásokat ismét a megfigyelési helyszínen lehetett lebonyolítani a GraZIAS segítségével végzett további megfigyelések alapján. A képzési és fejlesztési modulok feléne feldolgozását követően az első megfigyelési eredmények alapján online tartottuk. A megfigyelő eszköz (Graz Interaction Scale) megismerése és bemutatása után a nevelők egyéni eredményeit alapul véve személyre szabottan osztottuk ki a megfelelő modulokat. A coaching foglalkozás végén olyan feladatokban vagy változtatási javaslatokban állapodtak meg, amelyeket a pedagógusok a következő egyéni coaching alkalomig szerettek volna megvalósítani intézményükben.

A képzés végén további helyszíni megfigyeléseket végeztek az intézményekben a résztvevő nevelőkkel. Ezen egyéni megfigyelések alapján további egyéni coaching és egy utolsó beszélgetés zajlott még velük.

3.3 IO 3 – Digitális önértékelő eszköz (2021 március – 2021 augusztus)

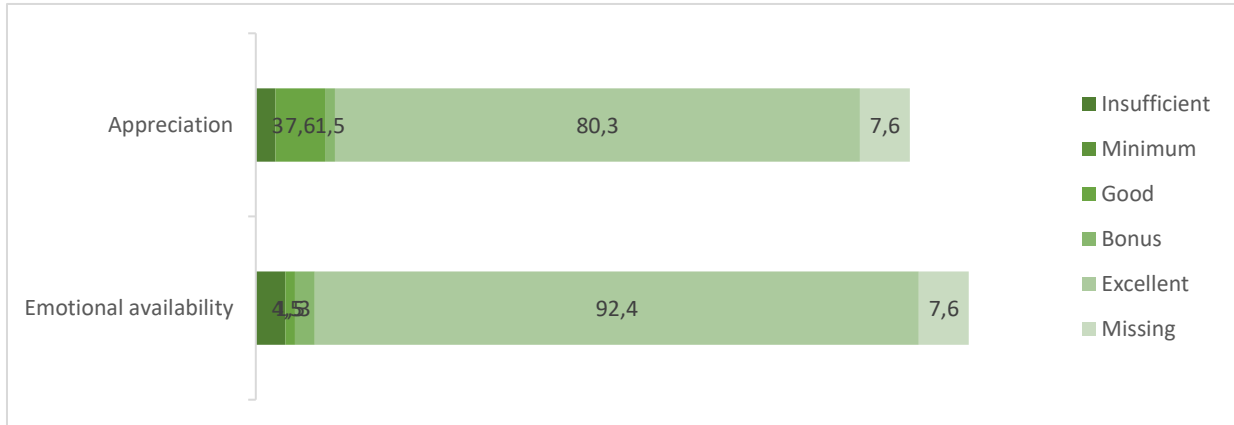
A minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatokban különbséget tesznek a belső és a külső megfigyelések között. Az utóbbiakat külső értékelők végzik, olyan emberek, akik nem tartoznak a szervezethez, az intézményhez vagy a csapathoz. A belső minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatokat önértékelési eszközök vagy kollégák megfigyelései formájában hajtják végre (Tietze & Viernickel, 2017). A képzés elvégzése után a pedagógusok önértékelési eszközt kaptak, és értékelték a gyermekekkel folytatott interakcióik minőségét.

Az önértékelés kiindulópontja egy szabványosított digitális eszköz, amely lehetővé teszi az önértékelést automatizált kimenettel. Ez jelentette a kiindulópontot a további intenzív, szakmai vitához, beszélgetéshez.

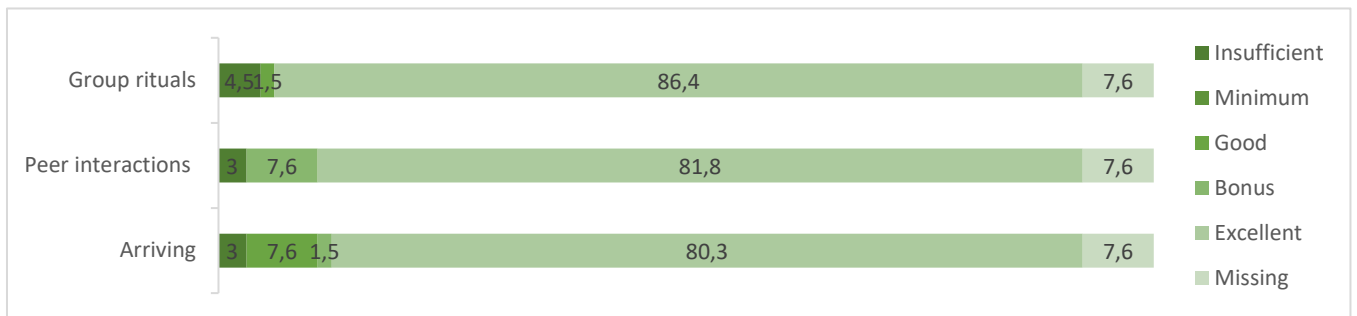
3.3.1 Önértékelés

Az önértékelés lehetővé teszi a szabványosított eszközökön alapuló eljárásokat, amelyek alapján szakemberek saját tevékenységeiket, saját gyakorlatukat képesek végig gondolni az értékelés szempontjából (Müller-Kohlenberg, 2006). Tehát az önértékelés úgy értelmezhető, mint a saját szakmai gyakorlat szisztematikus átgondolása és értékelése. Szabályokon és kritériumokon alapul, strukturálja az egyéni reflexiót, és lehetővé teszi a célzott értékelést (Tietze & Viernickel, 2017). A projekt keretében tovább fejlesztettük a nevelők számára sztenderdizált eszközt, amelynek célja, hogy ösztönözze a saját gyakorlat közvetlen reflektálását az interakció minőségének összefüggésében.

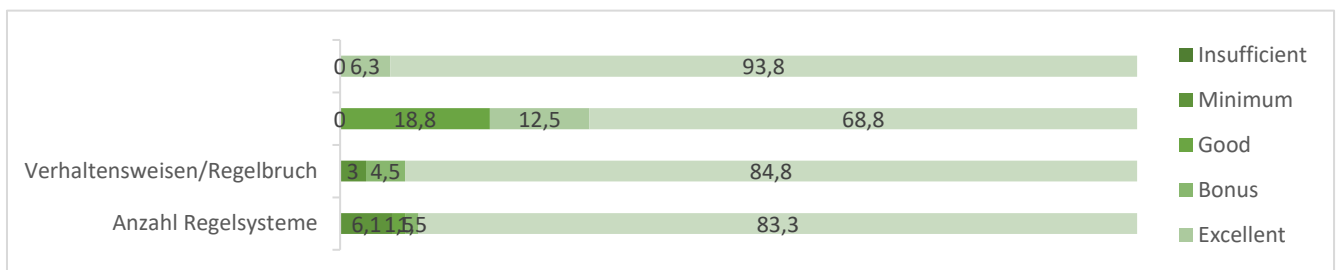
Önértékelés: Jelen lenni (N = 66)

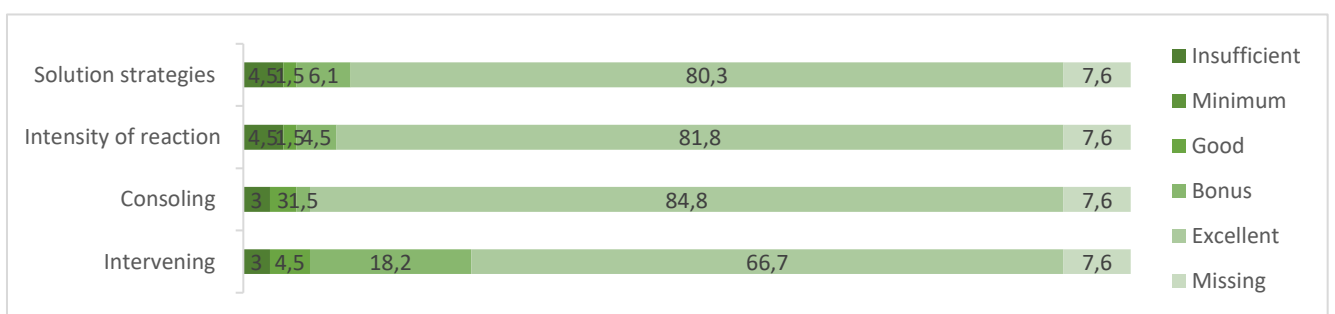
Önértékelés: Kapcsolatok megtapasztalása (N = 31 + 34)

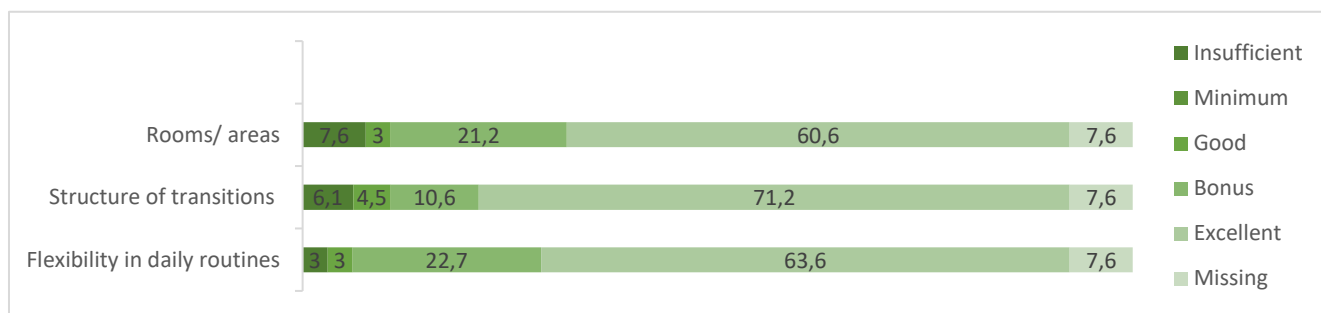
Önértékelés: Szabályok bevezetése és betartatása (N = 66)

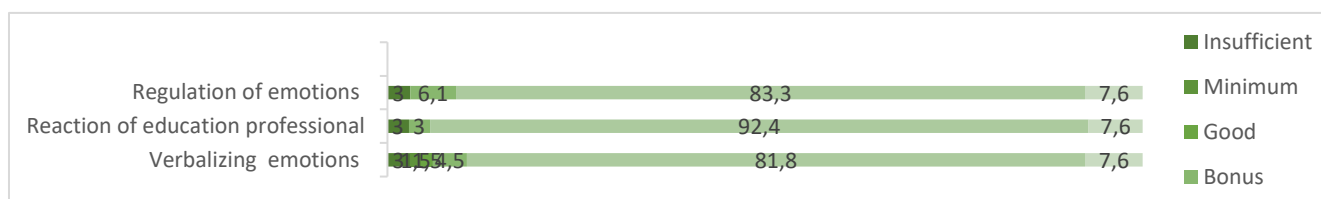
Önértékelés: Konfliktusok kezelése (N = 66)

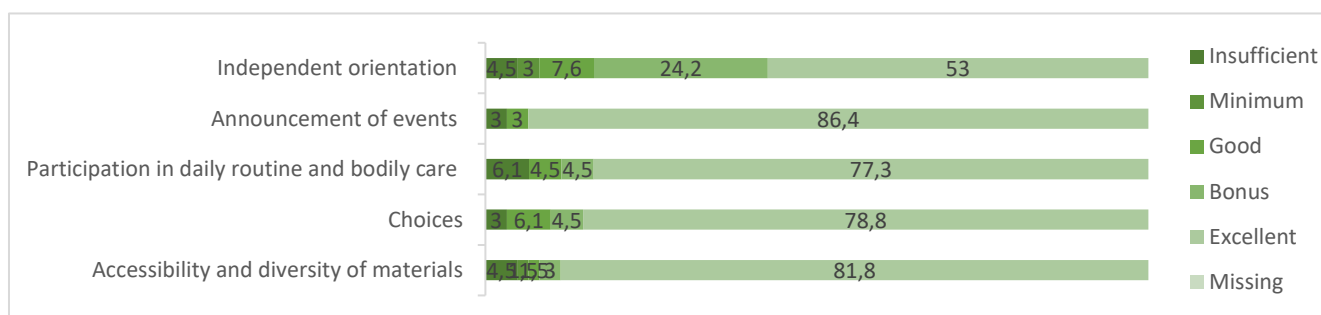
Önértékelés: Egyéni szükségletek figyelembe vétele (N = 66)

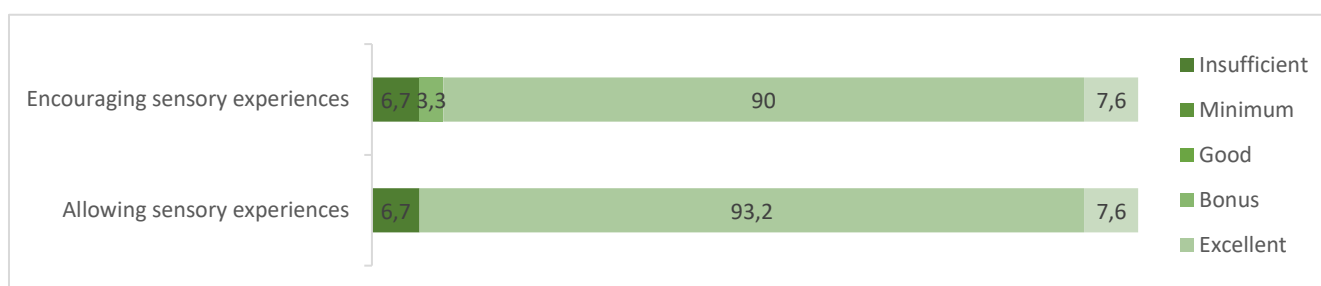
Önértékelés: Érzelmi szabályozás támogatása (N = 66)

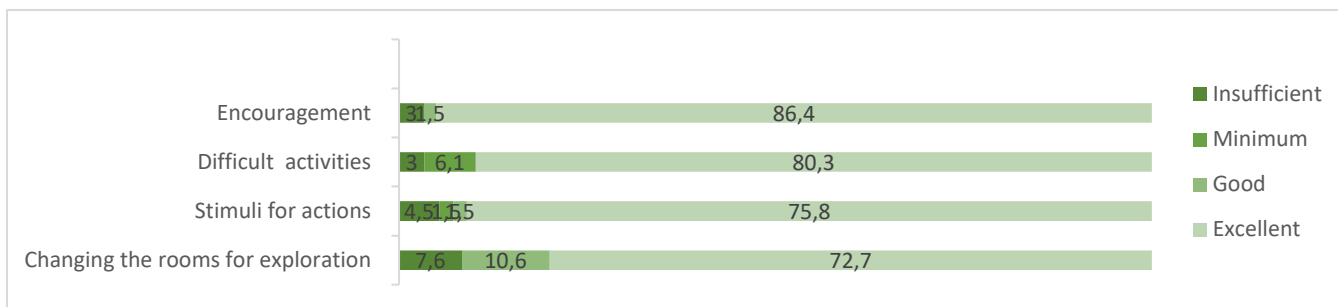
Önértékelés: Részvétel lehetővé tétele (N = 66)

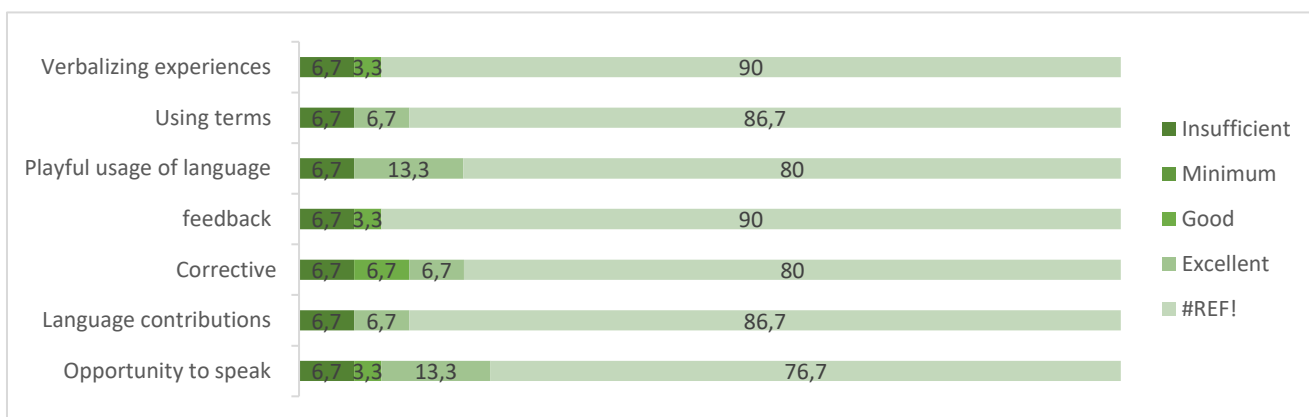
Önértékelés: Érzéki tapasztalatok szerzésének biztosítása – bölcsőde (N = 31)

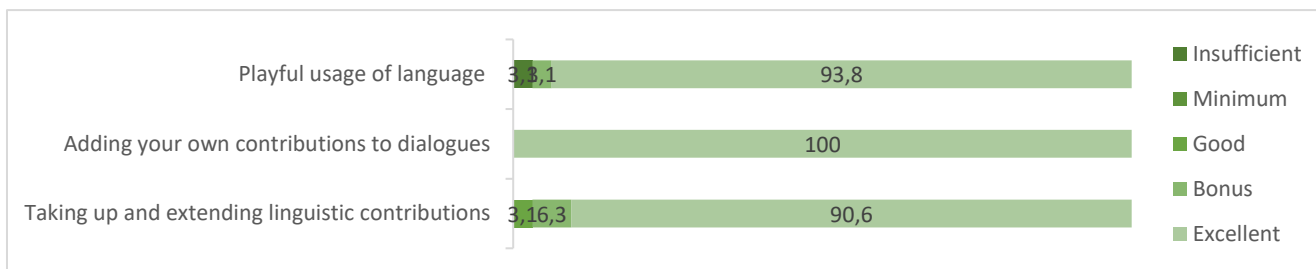
Önértékelés: Ingerek biztosítása (verbális/nonverbális) (N=66)

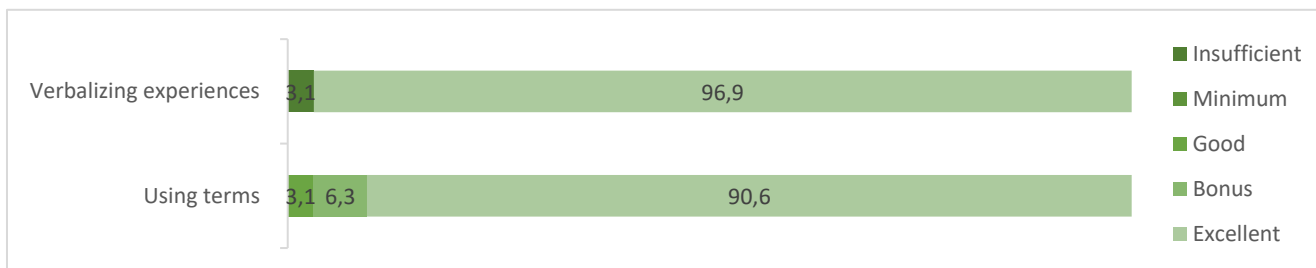
Önértékelés: Ösztönző kommunikáció – bölcsőde (N = 31)

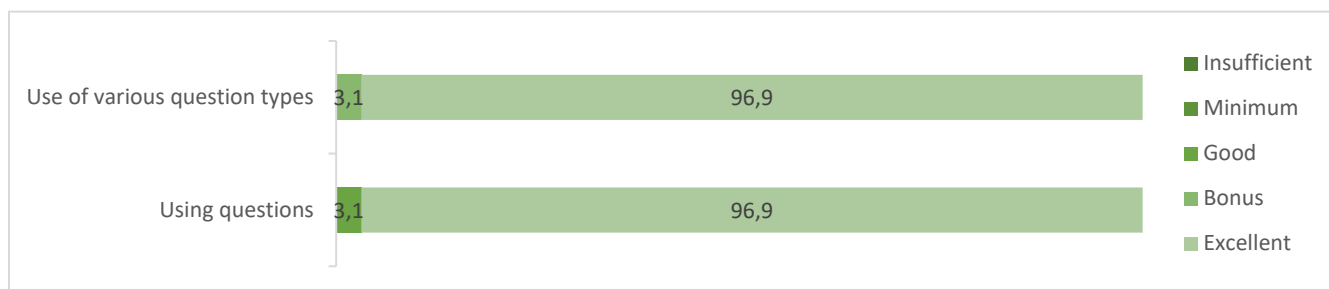
Önértékelés: Hosszan tartó párbeszéd tervezése – óvoda (N=34)

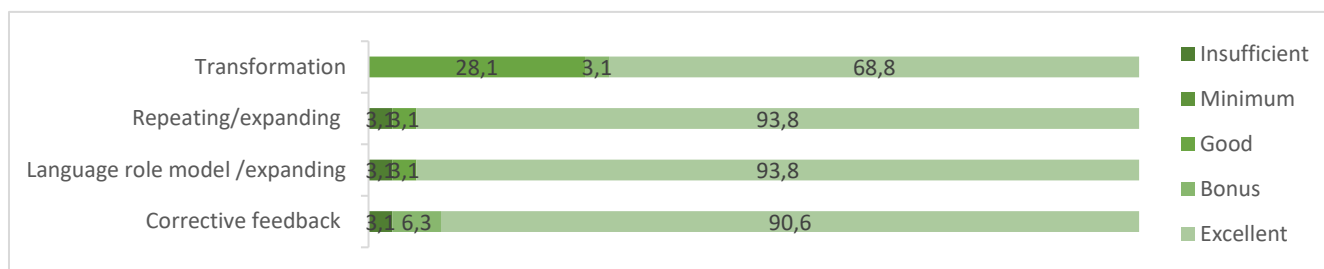
Önértékelés: Tapasztaláson alapuló szókincs bővítés – óvoda (N=34)

Önértékelés: Nyelvfejlesztő kérdések – óvoda (N=34)

Önértékelés: Nyelv formálása – óvoda (N=34)

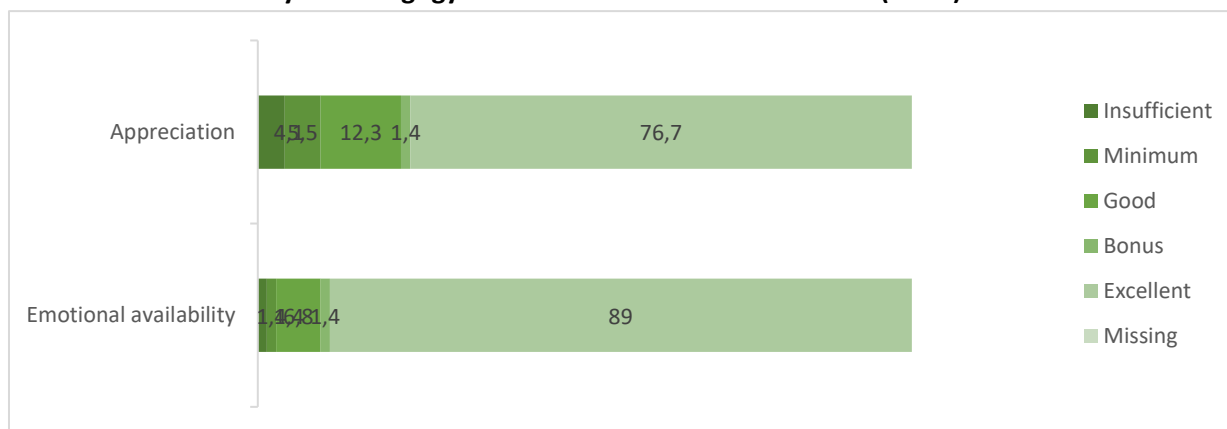
3.3.2 Második megfigyelés (külső személy)

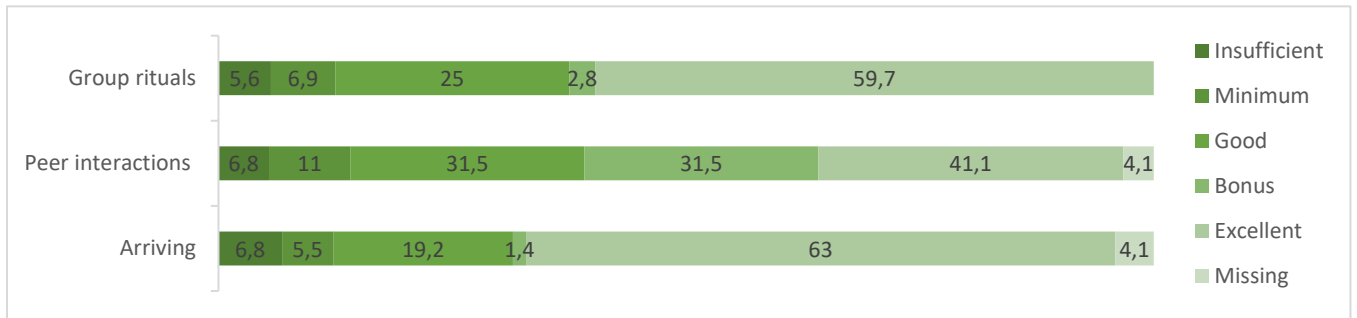
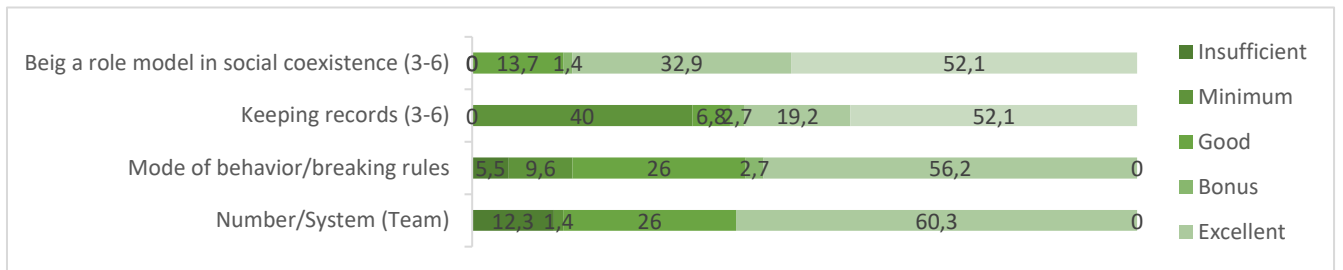
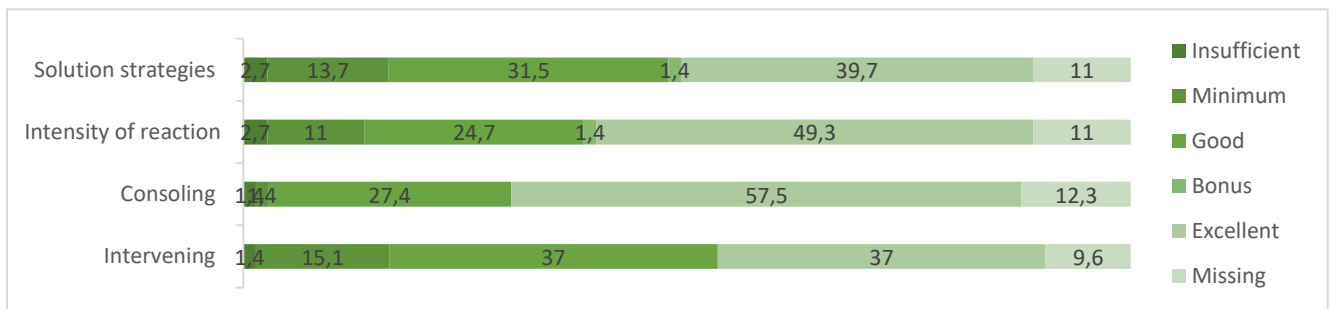
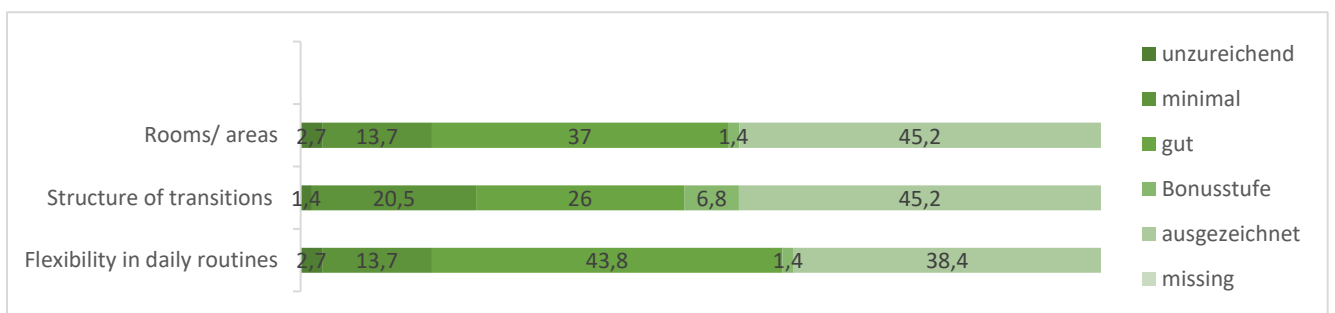
További külső értékeléseket végeztek a GraziAS-szal a képzés és a továbbképzés befejezése után.

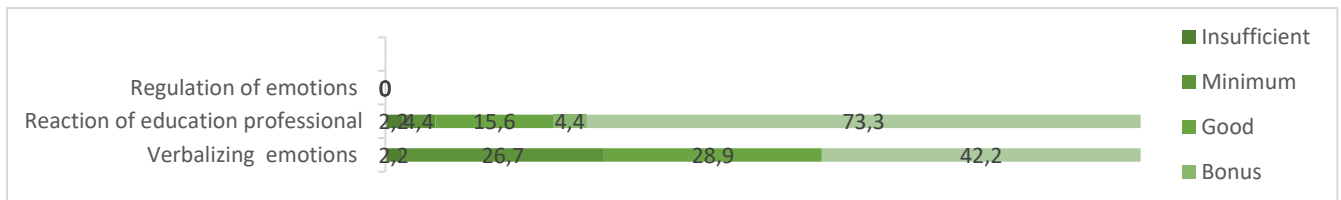
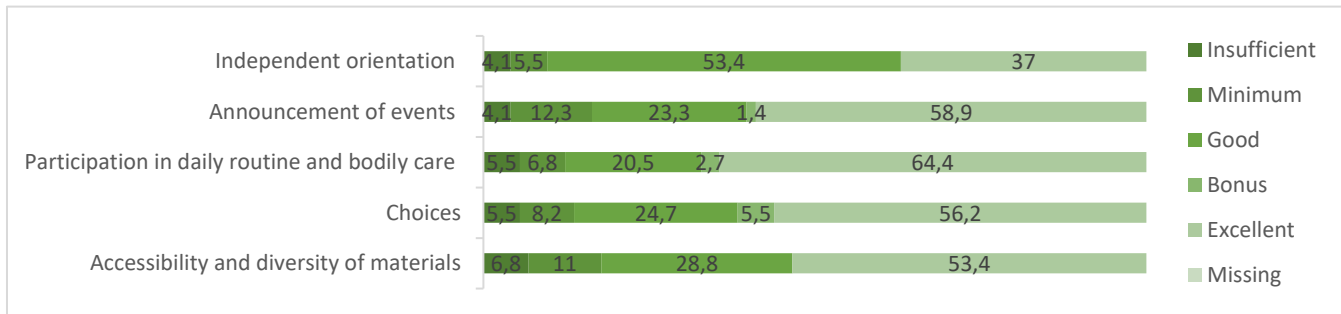
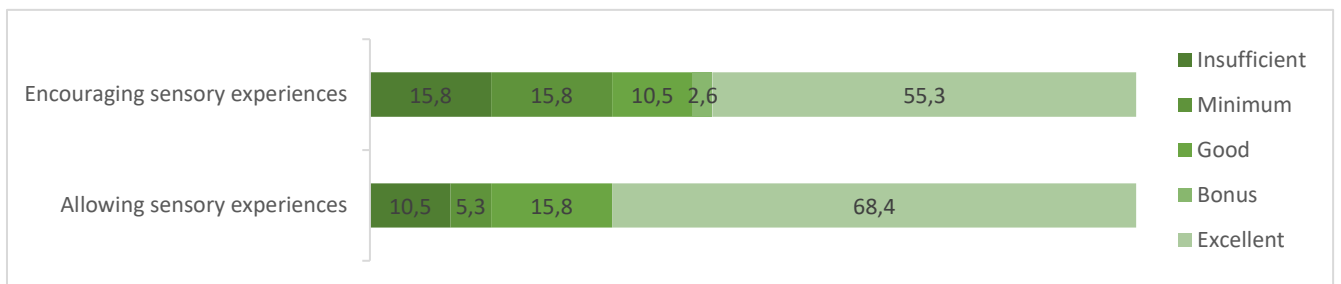
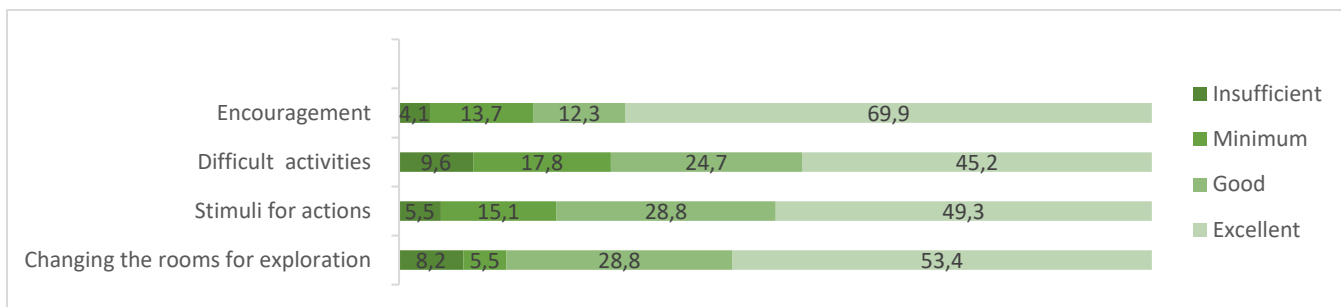
Az önértékeléssel ellentétben a külső értékelés tárgyiasított és független perspektívát nyújt a pedagógiai gyakorlatról. Ennek előnye, hogy az értékelők nem vesznek részt a kisgyermekkorú nevelési-oktatási intézmények csapatának dinamikájában. A külső értékeléseket a projektben kiképzett külső értékelők végezték a projekt országában (Tietze & Viernickel, 2017).

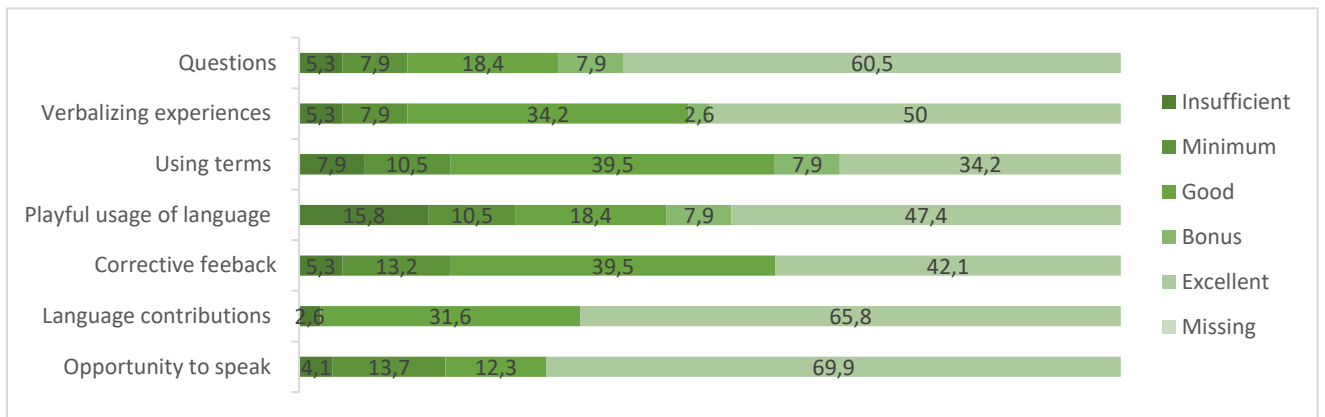
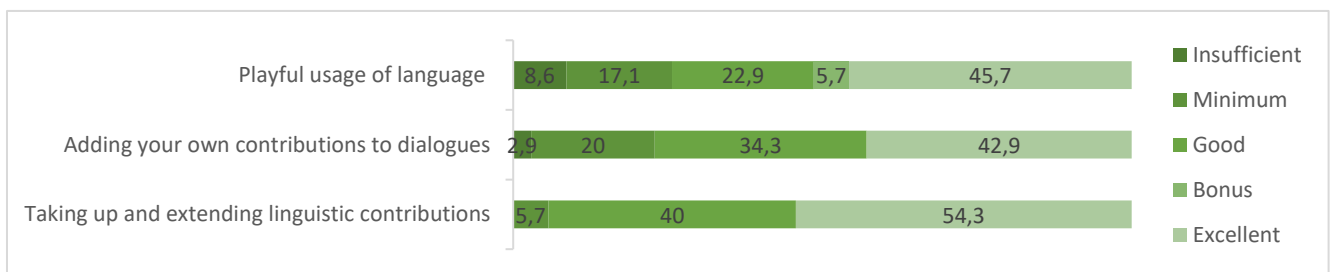
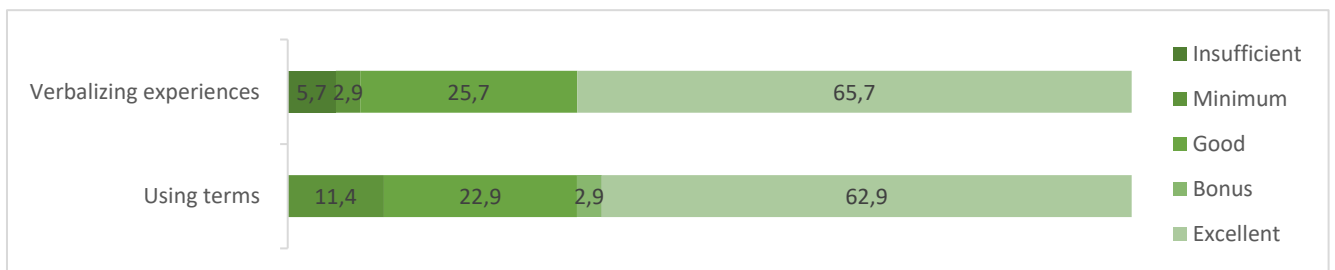
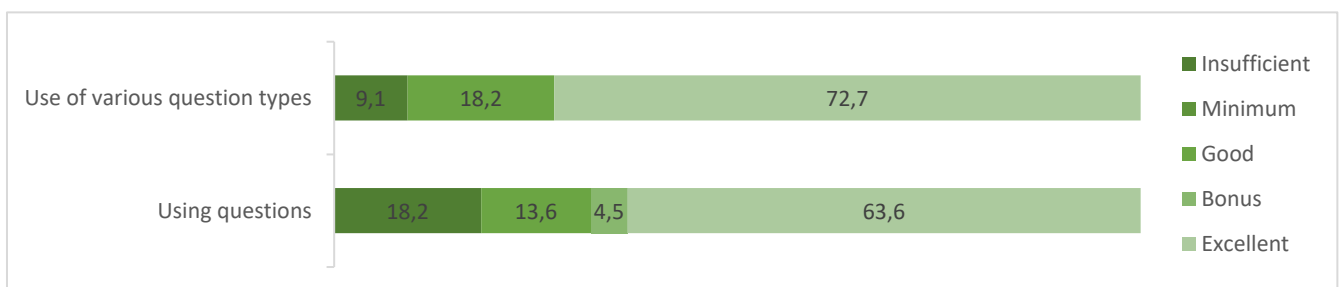
Külső értékelési adatok jelenleg elérhetők a következő országokból: Németország, Ausztria, Magyarország, Szlovénia, Portugália és Olaszország (N = 73).

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Jelen lenni (N=73)

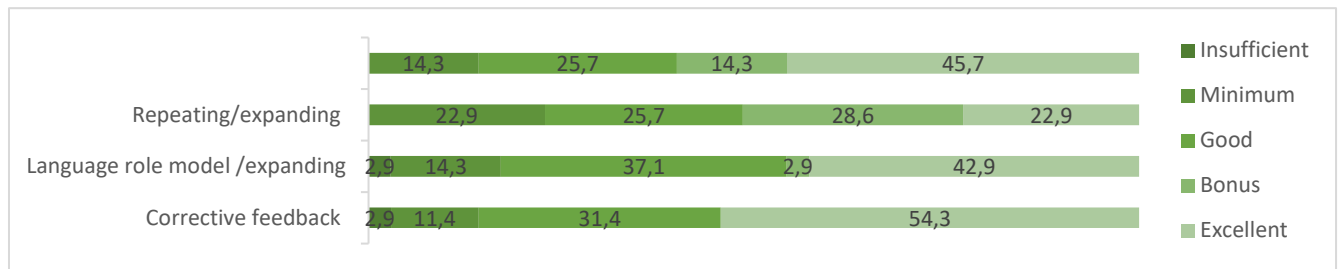

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Kapcsolatok megtapasztalása (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Szabályok bevezetése és betartatása (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Konfliktusok kezelése (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Egyéni szükségletek figyelembe vétele (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Érzelmi szabályozás támogatása (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Részvétel lehetővé tétele (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Érzéki tapasztalás biztosítása – bölcsőde (N=38)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Ingerek biztosítása (verbális/nonverbális) (N=73)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Ösztönző kommunikáció – bölcsőde (N=38)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Hosszan tartó párbeszéd tervezése – óvoda

(N=35)
Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Tapasztaláson alapuló szókincsbővítés – óvoda

(N=35)
Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Nyelvhasználatot fejlesztő kérdések – óvoda

(N=35)

Második külső személy által megfigyelést követő értékelés: Nyelv formálása – óvoda (N=35)

4. KÖVETKEZTETÉSEK

A minőségi interakciókat egy érzékeny és értő nevelő-gyermek kapcsolat jellemzi, amelyben tapintatosan reagálnak a gyermekek egyéni igényeire (Remsperger, 2013). A kognitívan stimuláló és ösztönző interakciók döntő jelentőségűek a gyermekek fejlődése során (Barros et al., 2016; Burchinal et al., 2008; Cadima et al. 2010; Downer et al., 2012; la Paro et al., 2014; Pianta, Downer & Hamre , 2016).

A nevelők rendszeres továbbképzése fontos eleme az óvodák és napközi otthonok minőségbiztosításának és fejlesztésének, és a gyakorlatban komoly elsőbbséget élveznek a professzionalizációs vita keretében.

A digitális média a modern szakmai élet nélkülözhetetlen részévé vált, többek között az oktatás területén is. A COVID 19 járvány kitörése óta egyértelműnek tűnik, hogy a médiaműveltség ma már a mindennapi munkával való megbirkózás előfeltétele (Savić, 2020).

Amint ezt a projekt mutatja, az online továbbképzési programokat nem úgy kell tekinteni, mint amelyek a hagyományos jelenléti eseményekkel versengenek. Valójában számos előnyt kínálhatnak, különösen rugalmasságuknak köszönhetően. A felhasználók tartózkodási helyüktől és a személyes időbeli korlátaiktól függetlenül vehetnek részt. Az következő években további bővítéseket és beruházásokat kell végrehajtani a nevelők online képzési programjaiban. A részt vevők további előnynek tekintették az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolatát is.

5. IRODALOM

- Askov, E. N., Johnston, J., Petty, L. I. & Young, S. J. (2003-02-00). Expanding Access to Adult Literacy with Online Distance Education. Boston. National Center for the Study of Adult Learning and Literacy. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED474704.pdf>
- Brandt, J. G., Hoffmann, C., Kaulbach, M. & Schmidt, T. (Eds.). (2018). Frühe Kindheit und Medien: Aspekte der Medienkompetenzförderung in der Kita. Verlag Barbara Budrich.
- Buschle, C. & Friedrich, T. (2020a). Weiterbildung als Motor für den Erhalt von Professionalität? Weiterbildungsmöglichkeiten für das Kita-Personal. In I. van Ackeren, H. Bremer, F. Kessl, H. C. Koller, N. Pfaff, C. Rotter, D. Klein & U. Salaschek (Eds.), *Bewegungen: Weiterbildungsmöglichkeiten für das Kita-Personal* (pp. 297–308). Verlag Barbara Budrich.
- Buschle, C. & Friedrich, T. (2020b). Weiterbildung als Motor für den Erhalt von Professionalität? Weiterbildungsmöglichkeiten für das Kita-Personal. In I. van Ackeren, H. Bremer, F. Kessl, H. C. Koller, N. Pfaff, C. Rotter, D. Klein & U. Salaschek (Eds.), *Bewegungen: Weiterbildungsmöglichkeiten für das Kita-Personal* (pp. 297–308). Verlag Barbara Budrich.
- Buschle, C. & König, A. (2018). Medienpädagogik und Erwachsenenbildung. *Medienpädagogik: Zeitschrift für Theorie und Praxis der Medienbildung*, 30(Erwachsenenbildung), 50–72. <https://doi.org/10.21240/mpaed/30/2018.03.01.X>
- Savić, D. (2020). COVID-19 and Work from Home: Digital Transformation of the Workforce. *The grey journal*, 16(2), 101–104.
- Doo, M. Y., Tang, Y., Bonk, C. J. & Zhu, M. (2020). MOOC instructor motivation and career development. *Distance Education*, 41(1), 26–47. <https://doi.org/10.1080/01587919.2020.1724770>
- Drummond, M. J. (2011). *Assessing Children's Learning (Classic Edition)*. Taylor & Francis. <http://gbv.ebilib.com/patron/FullRecord.aspx?p=958021>
- Fukkink, R. G. & Lont, A. (2007). Does training matter? A meta-analysis and review of caregiver training studies. *Early Childhood Research Quarterly*, 22(3), 294–311. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2007.04.005>
- Moser, T. Leseman, P., Melhuish, E., Broekhuizen, M. & Slot, P. (2014) European Framework of Quality and Wellbeing Indicators. Curriculum & Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (CARE) report. https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/D6_3_CARE_Framework_of_Quality_and_Wellbeing_Indicators.pdf
- Müller-Kohlenberg, H. (2006). Evaluation und Selbstevaluation in der Sozialen Arbeit. In M. Galuske & W. Thole (Hrsg.), *Blickpunkte sozialer Arbeit: Vol. 5. Vom Fall zum Management: Neue Methoden der sozialen Arbeit* (1st Ed., pp. 71-82). VS Verl. für Sozialwiss.
- Naidu, S. (2020). The MOOC is dead—long live MOOC 2.0! *Distance Education*, 41(1), 1–5. <https://doi.org/10.1080/01587919.2020.1727289>
- Oberhuemer, P., Schreyer, I. & Neuman, M. J. (2010). Professionals in early childhood education and care systems: European profiles and perspectives. Budrich.
- Pianta, R. C., Hamre, B. K. & Nguyen, T. (2020). Measuring and improving quality in early care and education. *Early Childhood Research Quarterly*, 51, 285–287. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2019.10.013>

- Reeves, T. D. & Li, Z. (2012). Teachers' technological readiness for online professional development: evidence from the US e-Learning for Educators initiative. *Journal of Education for Teaching*, 38(4), 389–406. <https://doi.org/10.1080/02607476.2012.707921>
- Salmon, G., Gregory, J., Lokuge Dona, K. & Ross, B. (2015). Experiential online development for educators: The example of the Carpe Diem MOOC. *British Journal of Educational Technology*, 46(3), 542–556. <https://doi.org/10.1111/bjet.12256>
- Sim, M. P.Y., Belanger, J., Stancel-Piatk, A. & Karoly, L. (2019). Starting Strong Teaching and Learning International Survey 2018 Conceptual Framework. https://www.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-teaching-and-learning-international-survey-2018-conceptual-framework_106b1c42-en [06.01.2020]. <https://doi.org/10.1787/106b1c42-en>
- Smidt, W. & Burkhardt, L. (2018). Professionalisierung in Kindertageseinrichtungen und in der Kindertagespflege. In T. Schmidt & W. Smidt (Eds.), *Handbuch empirische Forschung in der Pädagogik der frühen Kindheit* (1st Edition, pp. 463-486). Münster: Waxmann.
- Smidt, W., Burkhardt, L., Endler, V., Kraft, S. & Koch, B. (2018). Professionalisierung des pädagogischen Personals in Kindertageseinrichtungen in Österreich – Modelle, Befunde, Desiderate. *Zeitschrift für Pädagogik*, 63 (2), 121–138.
- Stone-MacDonald, A. & Douglass, A. (2015). Introducing Online Training in an Early Childhood Professional Development System: Lessons Learned in One State. *Early Childhood Education Journal*, 43(3), 241–248. <https://doi.org/10.1007/s10643-014-0649-2>
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2009). *Effective Pre-School and Primary Education project.: Final report from the primary phase: Pre-school, school, and family influences on children's development during Key Stage 2 (age 7-11)*. London. UK: Institute of Education, University of London.
- Terhart, E. (2011). Lehrerberuf und Professionalität. Gewandeltes Begriffsverständnis – neue Herausforderungen. *Zeitschrift für Pädagogik*, 56, 202–224.
- Tietze, W. & Viernickel, S. (Eds.). (2017). *Pädagogische Qualität entwickeln: Praktische Anleitung und Methodenbausteine für die Arbeit mit dem Nationalen Kriterienkatalog* (completely revised and updated edition). verlag das netz.
- Walter-Laager, C., Flöter, M., Geißler, C., Petritsch, M., & Pölzl-Stefanec, E. (2019). *Graz Interaction Scale for Children in the First Three Years (GrazIAS 0-3); (GrazIAS 0-3); Determining and developing good quality in education and care for children – a measurement tool for interaction quality in out-of-home education and care facilities*. Graz: Karl-Franzens-Universität Graz.
- Walter-Laager, C., Pölzl-Stefanec, E., Bachner, Ch., Rettenbacher, K., Vogt, F. & Grassmann, S. (2018). *10 Schritte zur reflektierten alltagsintegrierten sprachlichen Bildung. Arbeitsmaterial für Aus- und Weiterbildungen, Teamsitzungen und Elternabende*. Graz: Karl-Franzens-Universität Graz.
- Walter-Laager, C., Pölzl-Stefanec, E., Gimplinger, Ch. & Mittischek, L. (2018). *Gute Qualität in der Bildung und Betreuung von Kleinstkindern sichtbar machen. Arbeitsmaterial für Aus- und Weiterbildungen, Teamsitzungen und Elternabende*. Graz: Karl-Franzens-Universität Graz. Umwelt-, Regional- und Bildungswissenschaftliche Fakultät. Institut für Erziehungs- und Bildungswissenschaft. Arbeitsbereich Elementarpädagogik.
- Werner, C. D., Linting, M., Vermeer, H. J. & van IJzendoorn, M. H. (2016). Do Intervention Programs in Child Care Promote the Quality of Caregiver-Child Interactions? A Meta-Analysis of Randomized

PEDAGOSKI INŠTITUT

UNIVERSITÄT GRAZ
UNIVERSITY OF GRAZ

apei Associação
de Profissionais
de Educação de Infância

eKo
Entwicklungsleitfaden
für Kinder in OÖ

Controlled Trials. Prevention science: the official journal of the Society for Prevention Research, 17(2), 259–273. <https://doi.org/10.1007/s11121-015-0602-7>

Zawacki-Richter, O. & Naidu, S. (2016). Mapping research trends from 35 years of publications in Distance Education, Distance Education, 37(3), 245–269. <https://doi.org/10.1080/01587919.2016.1185079>